

curier economic legislativ

CONTRACTE ECONOMICE DE COMERȚ EXTERIOR

Pentru a veni în sprijinul perfecționării profesionale a lucrătorilor din domeniul comerțului exterior, M.C.E.C.E.I. elaborează o lucrare cu o largă tematică — intitulată „Ghidul lucrătorului de comerț exterior” —, care va cuprinde: dreptul român și dreptul comerțului internațional; planificarea operațiunilor de comerț exterior; negocierea; organisme internaționale cu activitate de promovare a schimburilor economice; politici comerciale internaționale; mecanisme și rețelele comerciale externe; metode de cunoaștere a piețelor externe și de promovare a exporturilor; finanțarea și tehnica plăților externe; transporturi, expediții și asigurări internaționale; prețuri și indicatori de cuantificare a eficienței; contracte economice (interne) de comerț exterior; contracte comerciale internaționale; derularea contractelor de comerț exterior. De asemenea, în anexă, vor

fi publicate extrase din legislația și uzanțele uniforme internaționale, o sinteză a dreptului național al principalelor state, precum și un mare număr de „cazuri” rezultate din operațiuni comerciale și de arbitraj internațional.

Lucrarea va fi editată de „Revista economică” și va fi difuzată în luna ianuarie 1983, pe bază de comenzi ferme transmise redacției, până la 30 octombrie a.c., prețul unui exemplar fiind 40 lei (volum dublu).

Publicăm în acest număr capitolul privind contractele economice de comerț exterior, cu sublinierea că în numerele 36, 38, 39 și 40 ale Suplimentului au fost publicate temele privind derularea exporturilor. Pentru îmbunătățirea temelor publicate, invităm citorii interesați să ne comunice observațiile și să facă sugestiile de rigoare.

CONTRACTUL ECONOMIC DE COMISION PENTRU EXPORT

Generalizarea autogestiei întreprinderilor producătoare de mărfuri pentru export, ca efect al Legii nr. 12/1980. a impus ca operațiunile de export să se efectueze în contul acestor unități, respectiv rezultatele vânzărilor externe să se localizeze în gestiunea lor. Acest lucru este posibil numai prin instituirea între întreprinderea producătoare și aceea de comerț exterior a unor raporturi juridice bazate pe contractul economic de comision.

1.1. CONCEPTUL DE CONTRACT ECONOMIC DE COMISION — PARTICIPANȚI — OBIECT — FUNCȚII

● Definire — reglementare

Contractul de comision, în conceptul dreptului comercial, reglementat de sistemele de drept ale tuturor statelor europene, este acel contract prin care o persoană, de pildă un comerciant, denumit comitent, dă mandat fără reprezentarea unui alt comerciant, numit comisionar, să îndeplinească anumite acte de comerț, în nume propriu, dar în contul comitentului, în schimbul unui comision (care constituie prețul). Din definiția redată rezultă că obiectul acestui contract nu îl constituie transferul unor mărfuri, ci prestarea unor servicii — acte de comerț — de către comisionar, în nume propriu dar în contul comitentului. Reținându-i-se trăsăturile sale caracteristice contractul de comision este adoptat și reglementat de dreptul economic, având însă un conținut nou, adecvat

mecanismului de comerț exterior și raporturilor juridico-economice specifice dintre întreprinderile producătoare de mărfuri pentru export și beneficiare de importuri și cele de comerț exterior. Astfel, Legea contractelor economice, prin art. 72, alin. 2, statuează că „raporturile dintre unitățile producătoare și întreprinderile de comerț exterior, pentru desfășurarea operațiilor de export sau import, se stabilesc, în condițiile legii, prin contracte economice de comision, contracte economice de livrare, executări de lucrări sau prestări de servicii pentru export”. În continuare, prin art. 73, se stabilește obiectul contractului. Conținutul contractului economic de comision este determinat și de prevederile Legii nr. 12/1980, care, așa cum vom vedea, îi imprimă unele trăsături proprii. Fiind o categorie distinctă de contracte economice, specifică activității de comerț exterior, prin Legea nr. 71/1969 au fost instituite răspunderi contractuale proprii (detaliat prevăzute prin art. 80) și care vin să completeze normele de drept economic care reglementează acest contract. Ansamblul normelor de drept economic la care ne-am referit mai sus, prin conținutul lui, ne permite concluzia, potrivit căreia, în activitatea de comerț exterior se conturează două tipuri distincte de contracte economice de comision, cu conținut și finalități total diferite: a) contract economic de comision pentru export și b) contract economic de comision pentru import. În cele ce urmează ne vom ocupa numai de primul tip de contract, urmînd ca cel secund să facă obiectul analizei noastre într-o secțiune următoare.

Supliment la

nr. 41 1982

Revista
ECONOMICA

● Participanți la raportul juridic

În practica de pînă acum contractele economice de comision erau încheiate cu întreprinderile de comerț exterior atît de către centralele industriale, cît și direct de întreprinderile beneficiare de importuri. Fără ca vreun text de lege să stabilească cine anume urmează să încheie contractele de comision pentru export, credem că din economia Legii nr. 12/1980 se desprind suficiente argumente care ne permit opinia potrivit căreia acest tip de contract urmează să fie încheiat în toate cazurile de către întreprinderile direct producătoare de mărfuri pentru export. În primul rînd, în condițiile în care întreprinderile producătoare de mărfuri pentru export au plan propriu, balanță comercială și plan de încasări și plăți valutare, este greu de imaginat ca condițiile concrete privind modul de realizare pe plan extern a sarcinilor ce decurg din aceste acte de planificare să fie stabilite de o altă unitate, fie ea chiar și centrala industrială coordonatoare; chiar dacă unele prevederi din contractul de comision sînt comune pentru mai multe întreprinderi care fac parte din aceeași centrală, sînt însă unele clauze specifice, cu privire la care trebuie să-și dea acordul direct acea întreprindere care se obligă. În al doilea rînd, specific contractului de comision este transmiterea de către comitent a mandatului în virtutea căruia comisionarul este împuternicit să încheie contracte comerciale externe în contul comitentului. Or, un asemenea mandat nu poate fi dat decît prin manifestarea directă a voinței de către întreprinderea care devine comitentă, prin semnarea contractului economic de comision. În sfîrșit, mai trebuie să adăugăm faptul că o serie de penalități prevăzute de art. 80 din Legea contractelor economice se calculează în funcție de anumite termene pe care le stabilesc părțile din contractul de comision. Evident, în lipsa acestui contract semnat de unitatea care se obligă, respectiv de întreprinderea producătoare de mărfuri pentru export, aplicarea acestor penalități ar fi greu de realizat.

● Obiectul contractului — prețul prestațiilor

Contractul fiind izvor de obligații, obiectul lui nemijlocit este crearea unei obligații civile între părțile care l-au încheiat. Obligația astfel creată are la rîndul ei un obiect care constă într-o prestațiune pozitivă (a da ori a face) sau negativă (a nu face). Făcîndu-se abstracție de raportul juridic obligațional la care dă naștere contractul între părți, s-a considerat că obiectul contractului este însăși prestațiunea pozitivă ori negativă a cărei îndeplinire una dintre părțile contractuale o cere celeilalte părți. În cazul contractului economic de comision prestațiunea este pozitivă avînd caracterul de a face; în vederea conturării acestei prestații, art. 73 din Legea nr. 71/1969 stabilește că la „încheierea contractului economic de comision părțile sînt obligate să stabilească: a) operațiunile comerciale care urmează a se efectua în nume propriu de către întreprinderea de comerț exterior, pe seama unității economice care a împuternicit-o; b) condițiile de negociere a operațiunilor de comerț exterior și documentațiile tehnico-economice necesare îndeplinirii împuternicirii acordate”. Ca element esențial al contractului de comision, prețul constituie prestația comitentului, care, potrivit reglementărilor în materie constă dintr-un comision. Acest lucru, precum și modul de percepere, rezultă din Legea nr. 12/1980, care la art. 36 prevede că în momentul în care se face decontarea prețului extern către întreprinderile de comerț exterior, acestea „deduc cota de comision sau rabat comercial, stabilită conform normelor legale”. Comisionul fiind principala sursă de venituri a întreprinderilor de comerț exterior se stabilește — de către Ministerul Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale, Ministerul Finanțelor și ministerele economice interesate — de așa natură încît, în condițiile realizării integrale a sarcinilor de export, să acopere integral cheltuielile acestora și să asigure un beneficiu planificat.

● Funcții economice

Funcțiile contractului economic de comision pentru export rezultă din natura sa juridică, respectiv din obiectul pe care îl are: **Funcția de planificare**, care se manifestă prin concretizarea și detalierea sarcinilor globale din planul de export al întreprinderilor producătoare comitente, prin fișele tehnice pe produse și sortimente; ca urmare, aceste contracte urmează regula celorlalte contracte economice în sensul că se încheie pe perioada planului cincinal și se adaptează anual potrivit prevederilor planului anual de dezvoltare economico-socială. **Funcția de stabilire a raporturilor obligaționale de mandat și financiare**, care constă în faptul că prin contractul economic de comision pentru export se stabilesc obligațiile reciproce ale părților și modalitățile de colaborare cu privire la realizarea exporturilor; în același timp, se creează raportul juridic de mandat fără reprezentare, prin care întreprinderea producătoare comitentă împuternicește întreprinderea de comerț exterior comisionară să încheie acte juridice în contul ei; toate aceste activități generează o serie de rapoarturi financiare, care își găsesc temei de decontare față de comitentă tot în contractul economic de comision.

1.2. CLAUZELE PRINCIPALE ALE CONTRACTULUI ECONOMIC DE COMISION PENTRU EXPORT

Am subliniat în secțiunea precedentă că finalitatea urmărită prin contractul economic de comision este aceea de a stabili asemenea rapoarturi juridico-economice între părți care să asigure încheierea eficientă a contractelor comerciale de vînzare internațională, derularea lor corespunzătoare și încasarea într-un termen cît mai scurt a prețului în valută. Pentru a răspunde acestui scop, se impune ca părțile să elaboreze și să prevadă în contractul de comision clauze adecvate, dintre care nu pot lipsi cele de mai jos.

● Clauze privind stabilirea ofertei de export și încheierea contractelor externe

Părțile stabilesc, de regulă, o primă clauză a contractului de comision prin care se face trimitere la anexa mărfurilor care constituie oferta de export și condițiile în care urmează să fie detaliată pe sortimente, precum și condițiile de modificare pe parcursul anului de plan. Detalierea ofertei tehnice de mărfuri pentru export impune ca prin contract să se stabilească clauze privind condițiile și termenele de remitere a ofertelor tehnice și a documentațiilor tehnice necesare formulării și susținerii ofertelor comerciale care urmează să fie lansate cumpărătorilor potențiali externi. Importanța acestei clauze nu mai trebuie subliniată; este bine știut că în funcție de natura mărfurilor oferite pentru export, atît ofertele producătorilor, care, frecvent, se suprapun cu fișele tehnice pe produse, cît și documentațiile suplimentare, eventual pilante și cataloage redactate în limbi străine, se elaborează și se remit întreprinderilor de comerț exterior în condiții și termene diferite. Or, tocmai aceste condiții specifice, de la întreprindere la întreprindere, trebuie să-și găsească o soluție corespunzătoare prin clauza amintită. Subliniem faptul că în lipsa acestor clauze, întreprinderea de comerț exterior este lipsită de posibilitatea de a recurge la prevederea legală privind penalizarea comitentului în cazul întîrzierii executării obligației de a remite documentația tehnică; într-adevăr, art. 80 din Legea nr. 71/1969 prevede că amenda de 100 lei pe zi de întîrziere se aplică „pentru nerespectarea termenelor de înaintare a documentațiilor tehnico-economice, stabilite prin contract”. Or, în lipsa de termene stabilite prin contract, evident, această categorie de penalitate legală nu poate opera. Pentru încheierea contractelor externe avantajoase, dar care să fie realizabile, părțile trebuie să prevadă prin contractul de comision clauze privind asistența tehnică la contractare, avizarea proiectelor de contracte comerciale internaționale, precum și modificarea acestora. Legea nr. 5/1978 privind organizarea și funcționarea întreprinderilor, la art. 12, secțiunea B, lit. e,

prevede că acestea „participă, împreună cu întreprinderile specializate de comerț exterior la prospectarea pieței externe, la negocierea și încheierea contractelor ferme, contractelor cadru, comenzilor sau convențiilor pentru producția de export”. Desigur că întreprinderile producătoare nu participă la asemenea negocieri în calitate de subiecți ai viitoarelor raporturi contractuale externe, ci în calitate de fabricanți ai produselor pe care le oferă, facilitând prin cunoștințele tehnice de specialitate, prin know-how-ul pe care îl dețin, la negocierea și încheierea contractelor comerciale de vânzare internațională. Participarea întreprinderilor producătoare la activitatea de prospectare și negociere a viitoarelor contracte comerciale de export, în contextul Legii nr. 12/1980, este mai justificată și mai necesară ca oricând; într-adevăr, în condițiile în care nu se mai încheie contracte de livrare ci, în virtutea mandatului dat prin contractul de comision, contractul comercial de vânzare internațională se încheie în contul întreprinderii producătoare este normal și necesar ca conținutul acestui contract să fie cunoscut și avizat de comitent. Or, clauzele la care ne referim au menirea ca să stabilească, în funcție de condițiile concrete și natura mărfurilor cind, cum, respectiv sub ce formă, participă întreprinderile producătoare, alături de cele de comerț exterior, la toate acțiunile precontractuale, inclusiv avizarea în formă finală a contractelor comerciale de export, atunci cind se solicită de partenerii externi alte condiții de calitate și de livrare decît cele înscrise în fișele tehnice, respectiv în oferta producătorilor (art. 53, alin. 3, din Legea nr. 71/1969).

● Clauze privind derularea exporturilor

Atribuind noțiunii de derulare totalitatea activităților desfășurate pentru executarea întocmai a obligațiilor asumate prin contractele externe, subliniem că pentru realizarea acestor activități între întreprinderile comitente și cele comisionare trebuie să fie o permanentă colaborare, obligațiile fiecărei părți fiind stabilite prin contractul de comision. O primă clauză, care declanșează de fapt derularea, este aceea privind condițiile și termenele de remitere întreprinderilor producătoare a contractelor comerciale de vânzare internațională semnate de întreprinderile de comerț exterior. Contractele externe, încheiate de întreprinderile de comerț exterior, în condițiile mandatului primit prin contractele economice de comision și cu respectarea dreptului în materie, sînt direct opozabile întreprinderilor producătoare, în contul cărora au fost încheiate; așa fiind, pentru a putea fi puse în executare este necesar ca conținutul lor să fie cunoscut de producătorii-comitenți în termen util, respectiv de îndată ce au fost încheiate. Cum nici o normă de drept nu dă soluții cu privire la această problemă, credem că ea trebuie reglementată detaliat, și precis, prin contractul economic de comision. Inscrierea în contract a unor termene în care întreprinderea comisionară este obligată să transmită contractele externe, în limba română, prezintă importanță practică și sub aspectul răspunderii care s-ar naște eventual din nerespectarea contractelor externe în ceea ce privește livrarea la termen (care nu pot fi respectate tocmai datorită întârzierii în transmiterea la timp a contractelor externe). Încă o precizare se impune. Transmiterea contractelor comerciale externe poate îmbrăca diverse forme, de la contracte și documentații detaliate, așa cum este situația în cazul unor utilaje complexe, pînă la extrase scurte sau simple comenzi în cazul unor mărfuri standardizate, care se livrează în mod curent la export. Transmiterea contractelor comerciale externe spre executare ridică unele probleme în cazul acelor care, deși semnate de partenerul extern, conțin unele clauze suspensive de executare, cum ar fi deschiderea creditului documentar într-un anumit termen sau confirmarea cumpărătorului că a obținut autorizația de import etc. Credem că asemenea situații urmează să fie reglementate în contractul de comision în sensul că încunoștiințarea producătorului de obligația de livrare — prin remiterea copiilor de pe contractele comerciale externe, extrase sau simple comenzi — trebuie să se facă numai în momentul în care au fost îndeplinite condițiile suspensive de exe-

cutare, adică contractul comercial de vânzare internațională nu mai este afectat de asemenea condiții și, ca urmare, poate fi pus imediat în executare. Condițiile și termenele în care urmează să se desfășoare activitățile privind livrările trebuie să constituie o preocupare de seamă a părților. Ca urmare, este necesar ca în funcție de particularitățile pe care le prezintă mărfurile ce urmează a fi exportate, prin contractele economice de comision să se prevadă anumite clauze, dintre care nu pot lipsi următoarele: clauza referitoare la comunicarea unor eventuale condiții de livrare, precum și termenele pînă cind pot fi făcute; clauze referitoare la modul de efectuare a controlului privind calitatea mărfurilor, recepția etc.; clauze privind remiterea de către comisionară a frahțelor internaționale, a dispozițiilor de livrare etc.; clauze referitoare la condițiile și termenele de avizare etc. Ultimul act al executării contractului din punctul de vedere al comitentului se consemnează în clauze privind documentele interne de livrare. Cu toate că aceste documente nu reprezintă pentru întreprinderea producătoare documente de plată, ca în cazul contractelor de livrări, întocmirea lor corectă și remiterea în cel mai scurt timp întreprinderii de comerț exterior prezintă o deosebită importanță prin aceea că în funcție de exactitatea și operativitatea manifestată depinde încasarea prețului în valută de la cumpărătorul extern. Ca urmare, prin contractul economic de comision se impune să se stabilească ce anume documente și la cît timp după livrare trebuie remise comisionarei. În practica noastră comercială, documentele pe care le remit întreprinderile producătoare, celor de comerț exterior, sînt următoarele: factura proforma, certificatul de calitate, certificatul (bulletinul) de analiză fizico-chimică, certificatul de garanție, certificatul fito-sanitar, actul de control al instituției specializate, procesul-verbal de recepție, scrisoarea de trăsură internațională feroviară etc. Importanța acordată remiterii într-un timp cît mai scurt a documentelor comerciale — fără de care nu poate fi încasat prețul în valută — rezultă și din împrejurarea că legiuitorul a înțeles să penalizeze abaterile de la termenul maxim stabilit de comitent și comisionar prin contractul economic încheiat. Din modul în care este redactat art. 80, lit. a, din Legea nr. 71/1969, rezultă că penalitatea legală (100 lei pe fiecare zi de întârziere) nu este operantă decît în situația în care prin contractul de comision se stabilește un anumit termen pînă la care trebuie îndeplinită obligația de expediere a documentelor comerciale interne și de la care începe să se calculeze întârzierea.

● Clauze privind imposibilitatea executării contractelor externe

Este bine știut că pe parcursul executării unui contract de export de mărfuri, care poate dura mai multe luni și chiar ani, se pot ivi unele împrejurări care fac imposibilă executarea lui. Asemenea împrejurări pot apărea atît în procesul de producție al întreprinderii furnizoare, cît și în sfera pieței externe, cum ar fi blocate economice, interdicții de import etc. sau, pur și simplu, falimentul cumpărătorului. Dacă urmările nu pot fi înlăturate în întregime, prin comunicarea la timp a acestor evenimente părții creditoare a obligației imposibil de executat, aceste urmări pot fi însă limitate: ca urmare, în practica comercială internațională se obișnuiește să se stipuleze în contracte obligația părților de a-și comunica reciproc, într-un anumit termen, apariția unor evenimente care fac imposibilă de executat prestația ce le revine. Cum în mecanismul nostru de comerț exterior, între întreprinderile producătoare de mărfuri pentru export și cumpărătorii externi se interpun întreprinderile de comerț exterior, este normal ca aceste întreprinderi să fie în măsură să comunice, în termenul stabilit prin contractul comercial de export orice evenimente care ar avea ca rezultat neexecutarea la timp a obligațiilor de livrare asumate; de asemenea, întreprinderile de comerț exterior, fiind acelea cărora li se comunică evenimentele apărute în sfera cumpărătorului este tot, așa de normal ca acestea să le comunice, de îndată, întreprinderilor producătoare în contul cărora au fost încheiate contractele externe.

Pentru a exista garanția că informațiile reciproce între întreprinderile comitente și cele comisionare vor fi făcute în timp util, se impune includerea în contractele economice de comision a acestor obligații, cu stabilirea unui anumit termen, de regulă de câteva zile sau ore. Remarcăm faptul că prin Legea nr. 71/1969, art. 80, lit. c, s-a instituit o penalitate legală care prevede sancționarea întreprinderii de comerț exterior cu 50 lei pentru fiecare zi de întârziere, în cazul nerespectării termenului prevăzut în contractul de comision privind încunoștințarea producătorului asupra imposibilității executării contractului extern.

● **Clauze privind stabilirea termenelor de decontare**

Potrivit metodologiei de decontare a contravalorii în lei a mărfurilor exportate, stabilită în baza Legii nr. 12/1980, întreprinderile de comerț exterior comisionare au obligația să deconteze către întreprinderile comitente valoarea mărfurilor efectiv livrate, în baza declarației vamale. Pentru a se înlătura posibilitatea tergiversării decontărilor, fapt ce s-ar reflecta negativ în bugetul de venituri și cheltuieli al întreprinderii producătoare comitente, este necesar ca prin contractul de comision să se prevadă termenul, în zile, în care comisionara este obligată să vireze suma datorată, cu luarea în considerare a indicațiilor metodologice. Remarcăm faptul că, în lipsa unor norme de drept, stabilirea prin contractul de comision a termenelor de decontare va permite aplicarea, cînd va fi cazul, a penalităților legale instituite prin Legea nr. 71/1969, art. 80, lit. c, potrivit căreia pentru neexecutarea în termen a sumelor încasate pentru mărfurilor exportate, întreprinderile de comerț exterior suportă 0,3 la sută pentru fiecare întârziere.

● **Clauze privind termenele de soluționare a reclamațiilor externe**

Reclamațiile formulate de cumpărătorii externi se soluționează de întreprinderile de comerț exterior, în colaborare cu întreprinderile producătoare ale mărfurilor livrate. Pentru ca întreprinderile comisionare să poată răspunde în timp util, respectiv în termenele stabilite prin contractele externe, sînt necesare a fi îndeplinite două condiții esențiale: prima, reclamația externă să ajungă într-un termen cît mai scurt posibil la întreprinderea producătoare și, a doua, ca aceasta să-și formuleze punctul său de vedere, motivat, într-un asemenea termen încît el să poată ajunge la întreprinderea de comerț exterior în timp util. Necesar să răspundă, la rîndul ei, cumpărătorului extern, în interiorul termenului stabilit prin contractul comercial cu acesta. Pentru realizarea condițiilor arătate, se impune ca prin contractul economic să se stabilească: termene, socotite în ore, în interiorul cărora întreprinderile de comerț exterior sînt obligate să remită reclamațiile externe întreprinderilor producătoare comitente; termene, stabilite cu „n” zile înainte de expirarea termenelor din contractele externe, în care întreprinderile comitente trebuie să comunice punctul lor de vedere celor de comerț exterior comisionare. Menționăm că încălcarea unor asemenea obligații, în ipoteza de care au fost stabilite prin clauze exprese în contractul de comision, sînt sancționate cu penalități legale — prevăzute de art. 80, lit. b și c, din Legea nr. 71/1969 —, fapt ce demonstrează importanța pe care o acordă legiuitorul soluționării în termen a reclamațiilor externe.

1.3. NORME DE DREPT CARE COMPLETEAZĂ CLAULE CONTRACTUALE

Urmărind să instituie un mecanism de export care să asigure o eficiență ridicată în condițiile autogestunii economico-financiare și valutare, Legea nr. 12/1980 conține norme de drept care instituie unele obligațiuni suplimentare, extrane contractelor economice de comision, cu privire la care părțile nu pot conveni contrariu.

● **Controlul calității mărfurilor destinate exportului**

Legea nr. 12/1980, art. 24, prevede că întreprinderile de comerț exterior sînt obligate să exercite controlul

permanent în unitățile producătoare asupra punerii în producție, executării în termen și de bună calitate a mărfurilor de export și să ia, împreună cu acestea, măsuri pentru realizarea contractelor de export; în continuare, art. 28 prevede că preluarea mărfurilor destinate exportului se face pe bază de recepție finală, efectuată de întreprinderile de comerț exterior prin reprezentanții proprii sau, pe bază contractuală, prin unitățile specializate. La prima vedere, normele de drept menționate, contravin principiilor fundamentale ale contractului de comision, în care activitatea comisionarului se reduce la intermedierea vînzării, rămînînd în sarcina comitentului, în contul căruia se încheie contractul comercial extern, să controleze și să răspundă de calitatea mărfurilor livrate. Acest mod de abordare a atribuțiilor ce revin întreprinderilor de comerț exterior nu mai corespunde interesului general al economiei — promovarea exporturilor de mărfuri de calitate superioară, competitive. Ca urmare, legiuitorul a înțeles să antreneze — cu largi atribuții — întreprinderile specializate de comerț exterior în toate fazele de realizare a exporturilor: începînd cu studierea pieței, ofertarea, negocierea, încheierea, controlul calității și recepția finală a mărfurilor, urmărirea expediției, încasarea prețului și soluționarea eventualelor reclamații ale cumpărătorului extern. Așadar, obligația întreprinderilor de comerț exterior de a controla pe parcursul fabricației și de a efectua recepția finală prin unități de profil rezultă nu din contractul economic de comision, ci în baza Legii nr. 12/1980, în calitate de întreprinderi specializate în activitatea de comerț exterior care au răspunderea, tot de la lege, de modul în care se realizează exporturile românești de mărfuri. Legat de controlul calității mărfurilor, alin. 2, al art. 28, din Legea nr. 12/1980 face precizarea că „controlul calității mărfurilor la recepția finală se efectuează împreună cu organele de control ale Inspectoratului General de Stat pentru Controlul Calității Produselor, iar pentru anumite produse, în special mașini și utilaje cu un grad ridicat de complexitate, cu participarea și a instituțiilor sau unităților specializate în controlul, respectiv în exploatarea acestora”.

● **Preluarea mărfurilor la termenele de livrare**

O altă obligație a întreprinderilor de comerț exterior, extracontractuală, este stabilită de art. 26 din Legea nr. 12/1980; potrivit textului menționat, întreprinderile de comerț exterior, indiferent dacă acționează pe piețele externe în calitate de comisionare sau pe cont propriu, sînt obligate să preia de la unitățile producătoare, în termenele contractuale, mărfurile pentru care există contracte externe. Prin această normă de drept s-a urmărit să se creeze o stare de certitudine necesară procesului de producție; întreprinderile producătoare au astfel garanția că odată ce au primit spre executare un contract extern, la termenele de livrare vor expedia mărfurile cumpărătorului extern sau, în situații speciale, le vor preda întreprinderii de comerț exterior, întocmind documentele de recepție și de custodie și încasînd prețul. Așadar, nu este vorba de o preluare efectivă a mărfurilor ci numai de constatarea prin recepție că ele au fost efectiv fabricate, iar ca efect al actului de custodie întreprinderile producătoare se bucură de toate drepturile acordate de Legea nr. 12/1980.

1.4. RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTUL DE COMISION PENTRU EXPORT

Activitatea de export, dominată de principiul imperativ al executării întocmai a obligațiilor contractuale externe și interne, este judicios reglementată și sub aspectul răspunderii părților, în cazurile în care nu-și execută corespunzător obligațiile asumate.

● **Răspunderea derivînd din contractele comerciale de export — reglementări interne**

Consfințind principiul răspunderii întreprinderilor producătoare, Legea nr. 1/1971, art. 7, prevede că „fiecare întreprindere producătoare se ocupă nemijlocit și răs-

punde de activitatea de comerț exterior chiar dacă nu intră direct în relații cu piața străină, ci își realizează această activitate prin intermediul centralei sau al unei întreprinderi specializate de comerț exterior". Același principiu este statuat prin Legea nr. 71/1969, art. 79, astfel formulat: „unitățile producătoare răspund pentru toate pagubele sau cheltuielile suportate de întreprinderile de comerț exterior ca urmare a unor pretenții formulate de partenerii străini și care sînt determinate de încălcarea obligațiilor asumate de aceste unități prin contract". Pentru stabilirea eventualelor răspunderi rezultate din executarea necorespunzătoare a contractelor comerciale externe este necesar să se aibă în vedere și prevederile art. 74 din Legea nr. 71/1969, potrivit căruia „unitatea producătoare răspunde de executarea obligațiilor stabilite pe seama sa prin actele încheiate de către întreprinderea de comerț exterior, în limitele împuternicirii acordate"; ca urmare, „încheierea sau modificarea contractului extern ca și a oricărui alt act, în condiții diferite de cele oferite de către unitatea producătoare, îi sînt opozabile acesteia numai dacă au fost efectuate cu acordul său prealabil sau în măsura în care le-a confirmat". Reiterînd răspunderea întreprinderilor producătoare cu privire la mărfurile livrate la export, Legea nr. 12/1980 prevede următoarele: „unitățile producătoare răspund de realizarea mărfurilor destinate exportului la termenele și în condițiile de calitate prevăzute în contractele externe" (art. 25); „la export, unitățile producătoare răspund pentru deficiențele de calitate la mărfurile livrate partenerilor externi, constatate conform prevederilor contractuale" (art. 32); „întreprinderile de comerț exterior răspund de încasarea valutei la termenele stabilite în contractele externe" (art. 29). Evident, așa cum se prevede în partea finală a primului alineat al art. 32 din Legea nr. 12/1980, „în cazul unor reclamații privind mărfurile exportate, unitățile producătoare și întreprinderile de comerț exterior sînt obligate să acționeze cu promptitudine pentru soluționarea acestora, potrivit contractului extern".

● Localizarea prejudiciului extern în gestiunea participantului român aflat în culpă

Normele de drept prezentele ne permit să conchidem că răspunderea întreprinderii producătoare este angajată în toate cazurile în care nu a executat întocmai contractul comercial de export, în condițiile în care conținutul acestuia este conform: a) cu oferta tehnică remisă întreprinderii de comerț exterior în vederea încheierii contractelor externe; b) cu avizul dat înainte de semnarea contractului extern, privind clauzele derogatorii de la oferta tehnică; c) cu prevederile contractului de livrare pentru export încheiat, în cazul în care exportul s-a derulat în baza unui astfel de contract economic. În cazurile în care întreprinderea de comerț exterior încheie contracte comerciale internaționale în care se obligă, în calitate de vânzător, peste prevederile ofertelor tehnice ale producătorilor sau a clauzelor din contractele de livrări pentru export și fără avizul acestuia (al producătorului), orice prejudiciu ar rezulta din imposibilitatea executării, sau a executării necorespunzătoare, ca urmare a pretențiilor formulate de cumpărătorul extern, se vor suporta de întreprinderea de comerț exterior aflată în culpă. Așadar, criteriile privind localizarea prejudiciului pleacă de la premisa existenței culpei în sarcina uneia din părțile semnatare a contractului de comision. Dacă culpa întreprinderii producătoare este conturată, pentru localizarea prejudiciului în gestiunea acesteia se pun două probleme: quantumul acestuia și modalitatea de transferare din gestiunea întreprinderii de comerț exterior exportatoare în aceea a furnizorului intern. Quantumul prejudiciului localizat inițial în gestiunea întreprinderii de comerț exterior se dovedește cu: documentul de rezolvare a litigiului pe cale amiabilă, actele care reflectă cheltuielile efectuate de exportator, însoțite de o notă de debitare explicit redactată; hotărîrea comisiei de arbitraj comercial internațional și alte acte de cheltuieli necuprinse în hotărîre, însoțite, de asemenea, de o notă de debitare. Transferul în gestiunea întreprinderii pro-

ducătoare a cheltuielilor suportate inițial de întreprinderea de comerț exterior și care constituie o parte din prejudiciul provocat de reclamația privind calitatea mărfurilor livrate de furnizor se poate realiza: prin dispoziție de plată, dacă furnizorul este de acord cu decontul prezentat; în baza hotărîrii Arbitrajului Central de Stat, în ipoteza în care părțile nu au ajuns la un acord asupra quantumului de plată. În lumina principiului colaborării, care trebuie să domine raporturile dintre întreprinderi, este indicat ca modalitatea de localizare a prejudiciului pe calea arbitrajului de stat să fie utilizată numai în situații extreme, cînd concilierea pe cale amiabilă nu a putut fi realizată, sub nici o formă.

● Penalități pentru nerespectarea obligațiilor rezultate din contractul de comision pentru export

Data fiind natura juridică a contractului economic de comision pentru export, penalitățile instituite prin Legea nr. 71/1969 au funcția principală să stimuleze părțile să-și îndeplinească întocmai obligațiile asumate, cu scopul final, realizarea în condiții cât mai bune a sarcinilor de plan privind exportul de mărfuri. Spre deosebire de penalitățile în contractul de livrări, unde funcția reparatorie prezintă importanță primordială, în cazul contractului de comision această funcție este cu totul subsecventă. Sediul materiei privind răspunderea reciprocă a comitenților și a comisionarilor este art. 80 din legea menționată, prin care au fost instituite următoarele penalități legale: pentru nerespectarea termenelor de înaintare a documentațiilor tehnico-economice, stabilite prin contract, inclusiv a documentelor necesare încasării valorii mărfii livrate, 100 de lei pentru fiecare zi întârziere; pentru nerezolvarea de către unitatea producătoare a reclamațiilor, a cererilor de daune sau penalități formulate de partenerii străini, în termenele prevăzute în contractul extern, 0,3% pe lună, calculat la valoarea mărfii reclamate sau a pretențiilor formulate; pentru depășirea de către întreprinderea de comerț exterior a termenului prevăzut în contractul economic de comision pentru lansarea cererilor de ofertă în exterior, precum și pentru încălcarea termenului de transmitere a reclamațiilor, 0,01% pentru fiecare decadă de întârziere, calculată la valoarea specificației, fișei tehnice sau reclamației externe întârziate; pentru nerespectarea termenului de încunoștințare a unității producătoare asupra imposibilității executării contractului extern din cauză de forță majoră sau din culpa partenerului străin, 50 de lei pentru fiecare zi de întârziere; pentru refuzul nejustificat al întreprinderii de comerț exterior de a deconta în termen, sumele încasate din vânzarea mărfurilor exportate, 0,3% pentru fiecare zi întârziere. Întârzierea în efectuarea plății comisionului se penalizează potrivit reglementărilor legale referitoare la neplata prețului. Această penalitate este reglementată prin art. 47, pct. 5, din Legea nr. 71/1969 care prevede că pentru fiecare zi de întârziere a plății debitorul este obligat să plătească, de la data cînd acesta este datorat pînă la efectuarea plății, 0,1% în primele 10 zile, 0,2% în următoarele 20 de zile, 0,3% în perioada ce depășește 30 de zile, din suma ce trebuia achitată.

● Prescripția dreptului la acțiune

În raporturile juridice dintre întreprinderile de comerț exterior și întreprinderile producătoare, potrivit Decretului nr. 167/1958, art. 4, alin. final, combinat cu art. 3, termenul de prescripție este de 18 luni. Momentul începerii curgerii termenului de prescripție se determină în conformitate cu art. 7 și art. 12 din același decret adică de la data cînd se naște dreptul la acțiune, iar în cazul prestațiilor succesive, dreptul la acțiune cu privire la fiecare din aceste prestațiuni se stinge printr-o prescripție deosebită. Penalitățile în discuție fiind stabilite pro rata temporis, dreptul la acțiune se naște iar prescripția începe să curgă în raport cu fiecare zi de întârziere.

2. CONTRACTUL ECONOMIC DE LIVRĂRI PENTRU EXPORT

Față de generalizarea utilizării contractului economic de comision pentru export, contractul de livrare se folosește în subsidiar, pentru anumite mărfuri și în funcție de unele momente conjuncturale.

2.1. REGLEMENTĂRI PRIVIND UTILIZAREA CONTRACTULUI DE LIVRARE ÎN OPERAȚIUNILE DE EXPORT

Făcînd parte din categoria contractelor economice de livrare, contractul pe care îl analizăm prezintă unele trăsături proprii, impuse de reglementările date prin normele de drept economic.

● Situații în care se utilizează

Potrivit art. 27 din Legea nr. 12/1980 „Întreprinderile de comerț exterior pot cumpăra și prelua de la unitățile producătoare, la prețurile pieței internaționale din momentul cumpărării și cu plata imediată, unele mărfuri de conjunctură sezoniere sau care fac obiectul tranzacțiilor la burse, precum și unele bunuri de consum și alte mărfuri, pentru care nu au fost încheiate contracte externe, dar există certitudinea exportului, în vederea vânzării la extern pe cont propriu și efectuării de operațiuni comerciale cu aport valutar”. Din textul citat rezultă că se pot încheia contracte economice de livrare pentru: mărfuri sezoniere; mărfuri supuse tranzacțiilor de bursă; unele bunuri de consum și alte mărfuri pentru care există certitudinea exportului. Utilizarea subsidiară a contractului economic de livrare pentru export, rezultă din prevederea Legii nr. 12/1980, care prevede că se elaborează o listă cu mărfurile pentru care se încheie astfel de contracte, listă care „se stabilește de Ministerul Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale, împreună cu ministerele economice respective”.

● Motivația economică a utilizării contractului de livrări pentru export

Rațiunea utilizării acestui tip de contract își are motivația în faptul că: tehnica de comercializare a unor asemenea mărfuri impune vânzarea lor nu în baza unor contracte ferme de lungă durată, ci prin încheierea de tranzacții în momentul conjunctural cel mai favorabil, cu vânzarea la disponibil, sau la termen; ca urmare, întreprinderile de comerț trebuie să dispună de fondul de marfă cînd perfectează contractele de vânzare comercială internațională sau, cel puțin, să aibă garanția că o vor avea la termenele de livrare la care se obligă să le livreze; pentru ca întreprinderile de comerț care exportă mărfuri din categoria celor de mai sus să dispună de mărfurile respective, potrivit mecanismului nostru economic, este necesar să le preia ferm de la întreprinderile producătoare — în baza unor contracte de livrare — și să le vîndă pe piața externă pe cont propriu sau să efectueze operațiuni comerciale pentru aport valutar; preluarea fermă pe baza contractelor de livrări pentru export este impusă și de necesitatea respectării disciplinei contractuale a întreprinderilor producătoare, care în lipsa unor asemenea contracte și în absența contractelor comerciale de export, nu ar putea introduce în fabricație mărfurile respective: pe de altă parte, principiile autogestiei economico-financiare a acestor întreprinderi impun cunoașterea cu exactitate ce anume trebuie să producă, la ce date urmează să livreze și cît anume vor încasa pentru mărfurile astfel contractate.

2.2. PARTICULARITĂȚI PRIVIND ÎNCHEIEREA CONTRACTULUI ȘI STABILIREA PREȚULUI ÎN LEI

Dacă contractul de livrare pentru export se supune, în linii generale normelor de drept care reglementează această categorie de contracte, el prezintă unele particularități atît cu privire la încheierea lui cît, mai ales, cu privire la modul de stabilire a prețului în lei.

● Particularități privind încheierea contractului

Contractele economice de livrări pentru export se pot încheia pentru toată perioada de plan, precum și pentru o perioadă mai scurtă (de exemplu, un sezon) sau pentru un anumit lot de marfă, situații care pot să apară mai frecvent în cazul acelor mărfuri care sînt destinate unor operațiuni comerciale pentru aport valutar, determinate. Dat fiind obiectul lor — livrarea unor mărfuri ferm stabilite sub aspect cantitativ și calitativ — considerăm că aceste contracte nu pot fi încheiate decît de părțile care se obligă direct: întreprinderile producătoare, ca furnizoare și întreprinderile de comerț exterior, în calitate de beneficiare. Perfectîndu-se în vederea executării planului de comerț exterior, ca regulă generală, contractele de livrări pentru export se încheie în baza repartițiilor emise de coordonatori, potrivit nivelelor înscrise în balanțele materiale capitoul „export”. În cazul în care mărfurile provin din cele destinate fondului pieței și sînt destinate schimbului de bunuri de consum, repartițiile se emit prin diminuarea preverilor la acest capitol din balanță respectiv cu afectarea fondului de marfă destinat pieței interne. Procedura de încheiere a contractelor este aceea prevăzută de Legea contractelor economice. Observăm că potrivit art. 75 din această lege, contractele de livrări pentru export, spre deosebire de celelalte contracte economice se încheie „în termen de 10 zile de la data primirii comenzilor emise de către întreprinderile comerțului exterior”. Evident, pentru a opera acest termen, întreprinderea producătoare trebuie să fie în posesia repartițiilor ori de cîte ori mărfurile care urmează să fie contractate fac obiectul unor balanțe materiale.

● Particularități privind stabilirea și plata prețului în lei

O trăsătură proprie contractelor economice de livrări pentru export o constituie modul de stabilire a prețului, în asemenea contracte neavînd aplicare reglementările privind prețurile legale care se aplică în cadrul aprovizionării tehnico-materiale. Art. 27 din Legea nr. 12/1980 prevede că în cazul în care întreprinderile de comerț exterior cumpără mărfurile — și, deci, contractul utilizat este cel de livrări pentru export — prețurile se stabilesc la nivelul „prețurilor pieței internaționale din momentul cumpărării”, respectiv din momentul încheierii contractului. Așadar, în aceste contracte locul prețurilor fixe, legal stabilite, îl iau prețurile fluctuante, de tranzacție, similare celor practicate pe piața internațională, la o dată de referință — data încheierii contractului. Acest mod de determinare a prețurilor, credem că în practică va ridica unele probleme. În primul rînd, se pune întrebarea: care piață va fi luată în considerare pentru stabilirea prețului? Credem că răspunsul trebuie căutat în modalitatea de formare a prețurilor mondiale și anume aprecierea acestora în funcție de piața cea mai caracteristică și, în același timp, accesibilă exportatorilor români. Evident, la stabilirea părții din preț extern convenit întreprinderii producătoare se vor deduce toate cheltuielile care urmează să fie suportate de întreprinderea de comerț exterior, în funcție de modul de formare a acestuia (C.I.F., F.O.B. etc.). O altă problemă care se ridică este aceea cu privire la moneda în care se exprimă prețul în contract. Plecînd de la două considerente majore — primul, că între părți se încheie un contract economic iar cel de-al doilea că decontarea se face în lei — considerăm că răspunsul este univoc: prețul în contractele economice de livrări pentru export, cu toate că se formează în funcție de prețurile internaționale exprimate în diverse valute, se stabilește în toate cazurile în lei. Pentru determinarea prețurilor în lei, prețurile în valută se transformă cu luarea în considerare a cursului de revenire planificat pentru marfa respectivă sau, în cazul în care un asemenea curs nu este stabilit, se ia în calcul cursul comercial unic în vigoare la data încheierii contractului. Plecînd de la necesitatea de cunoaștere și a prețului în valută, element esențial al balanței comerciale și a planului de încasări și plăți al întreprinderilor producătoare, este indicat ca în cuprînsul contractului, sau într-o anexă, să se arate modul de calcul al prețului în lei, respectiv va-

luta avută n vedere. Potrivit normelor de drept înscrise în art. 27 al Legii nr. 12/1980, specific contractului pe care îl analizăm este faptul că întreprinderile de comerț exterior „cumpără” și „preiau” mărfurile stabilite prin nomenclatorul amintit, de la întreprinderile producătoare, „cu plata imediată”. Modul de formulare a textului citat și terminologia folosită impun unele comentarii. Credem că prin termenul „cumpără” se înțelege trecerea dreptului de admistrare de la furnizor la beneficiar, iar prin „preluare”, obligația care se naște la încheierea contractului ca la termenele de livrare stabilite, indiferent dacă mărfurile se expediază sau nu clienților externi, acestea se preiau de către întreprinderea de comerț exterior, prin trecerea în custodie sau în alt mod, cum ar fi expedierea lor într-o bază a întreprinderii Romtrans.

2.3. EXECUTAREA COTRACTELOR — RĂSPUNDEREA PENTRU EXECUTAREA NECORESPUNZĂTOARE SAU PENTRU NEEEXECUTARE

Legislația internă invocată în secțiunea anterioară — conține norme de drept privind executarea contractelor de livrări pentru export, precum și consecințele neexecutării acestor contracte.

● Particularitățile executării contractelor de livrări pentru export

Executarea contractelor de livrări pentru export prezintă unele particularități față de cele privind livrări de mărfuri în cadrul aprovizionării tehnico-materiale; dacă în cadrul acestor contracte actul final al executării îl constituie expedierea mărfurilor la destinația internă indicată de beneficiar, în cazul contractelor de livrări pentru export, executarea este mai complexă, furnizorul putând să fie pus în situația ca după fabricarea mărfurilor să desfășoare o serie de activități suplimentare, legate de finalitatea urmărită — exportul lor în condiții de eficiență ridicată. Împrejurarea că mărfurile care fac obiectul contractelor de livrări pentru export nu au la bază un contract extern preexistent, aduce pe prim plan necesitatea ca la termenul de livrare, mărfurile, după recepționarea lor, să fie predate în custodia furnizorului. Această operațiune dă naștere în seama părților la unele obligații suplimentare; furnizorul este obligat să depoziteze mărfurile în condiții de bună conservare, iar beneficiarul este obligat să suporte cheltuielile suplimentare legate de această operațiune; de asemenea, pentru realizarea scopului urmărit — exportul mărfurilor — furnizorul are obligația ca la termenele comunicate în timp util de beneficiar să expedieze la extern mărfurile deținute în custodie, evident, cu decontarea tuturor cheltuielilor aferente. În funcție de natura mărfurilor și de modul lor de comercializare pe piețele externe, prin contractele economice de livrări pentru export se poate foarte bine stabili ca la termenele de livrare acestea să fie expediate unor baze de colectare, prelucrare etc. sau altor întreprinderi pentru a fi îmbunătățite sau care le înglobează într-un anumit lot etc. În asemenea cazuri, întreprinderile furnizoare au obligația să programeze mijloacele de transport necesare, să ambaleze marfa și, în general, să execute toate operațiunile legate de expediere, cu dreptul de decontare către întreprinderile de comerț exterior beneficiare a cheltuielilor efectuate și care nu sînt incluse în prețul mărfii. Oricare ar fi calea de executare a contractelor economice de livrări pentru export, prevederile art. 28 din Legea nr. 12/1980 își au o aplicare deplină, în sensul că: preluarea mărfurilor „se face pe bază de recepție finală, efectuată de întreprinderile de comerț exterior prin reprezentanți proprii sau, pe bază contractuală, prin unități specializate”; controlul calității mărfurilor la recepția finală se efectuează împreună cu organele de control ale Inspectoratului General de Stat pentru Controlul Calității Produselor. Odată cu facturarea mărfurilor trecute în custodie sau livrate potrivit prevederilor contractuale, furnizorul este obligat să remită, împreună cu factura, toate documentele solicitate de beneficiar, inclusiv certificatele de calitate și de garanție, în funcție de natura mărfurilor.

● Trecerea riscurilor de la furnizor la cumpărător

Momentul trecerii riscurilor de la furnizor la cumpărător are o soluție diferită decît aceea privind contractul economic de comision pentru export. Dacă prin art. 74, alin. 3, din Legea contractelor economice se prevede că în cazul contractelor de comision riscurile trec direct de la întreprinderea producătoare la cumpărătorul extern, în cazul acestor contracte se face aplicarea dreptului comun tuturor contractelor economice de livrare, prevăzută de art. 41 din legea menționată, care stabilește că riscurile trec de la furnizor la beneficiar: pe data trecerii mărfurilor în custodia întreprinderii furnizoare, dacă prin contract s-a stabilit această modalitate; pe data predării mărfurilor către organizația de transport, în cazul în care prin contract s-a stabilit expedierea lor de către întreprinderea furnizoare direct cumpărătorului extern, sau la o altă destinație internă, fără ca în prealabil mărfurile în cauză să fi fost trecute în custodie. Cu alte cuvinte, cumpărătorul — întreprinderea de comerț exterior — își asumă riscurile odată cu preluarea mărfurilor cumpărate.

● Răspunderea în contractul de livrări pentru export

Am subliniat în secțiunile precedente că contractul de livrări pentru export are aceeași structură ca și contractul de livrări pentru aprovizionarea tehnico-materială, deosebirea esențială constînd în destinația diferită a mărfurilor ce constituie obiectul lor. Față de exigențele sporite pe care le impune executarea întocmai și la termenele stabilite a mărfurilor destinate exporturilor, Legea nr. 71/1969, art. 81, prevede că „neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligațiilor asumate prin contractele economice de livrare pentru export atrage pentru partea în culpă dublul penalităților prevăzute la art. 47, pct. 1—6 inclusiv”. Cu alte cuvinte, penalitățile prevăzute pentru contractele economice de livrare pentru aprovizionarea tehnico-materială sau pentru fondul pieței interne se dublează în cazul contractelor de livrări pentru export. Astfel, dacă luăm de exemplu penalitatea de 10% instituită „pentru înstrăinarea sau consumarea de produse în custodie, fără consimțămîntul prealabil al unității în favoarea căreia s-a constituit custodia” aceasta va fi de 20% din valoarea produselor înstrăinate sau consumate, dacă contractul căruia i se aplică este un contract economic de livrări pentru export. Față de faptul că în activitatea de export a fost generalizat contractul de comision, în practica curentă a întreprinderilor aceste penalități nu mai prezintă importanță. Cu toate acestea, considerăm util să evidențiem singura penalitate proprie acestui tip de contract, în sensul că ea nu este împrumutată de la cel de livrare internă; avem în vedere prevederile art. 31, alin. 2, potrivit căreia pentru remiterea cu întârziere de către întreprinderea producătoare a documentelor necesare încasării valorii mărfii livrate se aplică o penalitate de 100 lei pentru fiecare zi de întârziere.

3. CONTRACTUL ECONOMIC DE COMISION PENTRU IMPORT

Potrivit mecanismului privind realizarea importurilor, această activitate complexă se realizează prin intermediul a trei categorii de contracte: contractul economic de comision pentru import, contractul comercial extern de import, și contractul economic de livrare a mărfurilor provenite din import.

3.1. CONCEPT — PARTICIPANȚI — OBIECT

Reglementat de Legea nr. 71/1969, sub denumirea generică de contract de comision, contractul economic de comision, pentru import constituie un tip de contract aparte, de sine-stătător, în cadrul contractelor economice de comerț exterior.

● Concept

Stabilind regula potrivit căreia în activitatea de comerț exterior se utilizează contracte economice de comision, atît Legea contractelor economice, cit și Legea nr. 12/1980

nu definește acest tip de contract. Ca urmare, plecând de la prevederile Codului nostru comercial, conchidem că contractul economic de comision pentru import este acel contract prin care comitentul — o întreprinde beneficiară de mărfuri din import — împuternicește pe comisionar — o întreprindere de comerț exterior — să încheie contracte comerciale de vânzare internațională în nume propriu, dar în contul comitentului, să urmărească derularea lor, să efectueze plata în valută, să deconteze prețul în lei și să urmărească realizarea tuturor drepturilor bănești convenite sub formă de penalități sau daune—interese, în cazul în care vânzătorii externi nu-și îndeplinesc întocmai obligațiile contractuale asumate. Sintem deci în fața unui mandat fără reprezentare, în care comisionarul acționează în nume propriu, consecințele activității sale localizându-se însă în gestiunea comitentului.

● Participanți

Principiul general aplicabil tuturor contractelor economice, potrivit căruia contractele se încheie direct de unitățile cu personalitate juridică între care se nasc raporturi juridice, se aplică și contractelor economice de comision pentru import. În practica de până acum, unele contracte de comision pentru import au fost încheiate de către direcțiile generale de aprovizionare și desfacere, în numele bazelor de aprovizionare din subordine, cu întreprinderile de comerț exterior importatoare (de exemplu, Direcția generală de aprovizionare și desfacere din M.I.M., cu I.C.E. Metalimportexport). Fără ca să fie oprit de vreun text de lege, credem totuși, că acest mod de a încheia contractul de comision pentru import îi înlătură caracterul de instrument juridic prin care comitentul dă mandat comisionarului pentru efectuarea unor servicii de specialitate. Este bine știut că specific contractului de comision este transmiterea de către comitent a mandatului în virtutea căruia comisionarul este împuternicit să încheie contracte comerciale externe în contul comitentului. Or, un asemenea mandat nu poate fi dat decât prin manifestarea directă a voinței de către întreprinderea care devine comitentă, prin semnarea contractului economic de comision.

● Obiect

Din definiția contractului de comision pentru import rezultă obiectul lui: întreprinderea de comerț exterior comisionară se obligă să încheie contracte comerciale de import, să urmărească derularea lor, să efectueze plățile în valută, să deconteze în lei valoarea mărfurilor importate și să urmărească realizarea drepturilor convenite din neexecutarea corespunzătoare a contractelor externe, iar întreprinderea beneficiară de import comitentă se obligă să plătească prețul sub forma unui comision. Față de obiectul contractului — prestarea unor servicii de specialitate de către comisionar —, evident și elementele sale sînt diferite de cele privind contractele de livrare. Cu privire la acest aspect, Legea contractelor economice, la art. 73, prevede elementele obligatorii pe care trebuie să le conțină: a) operațiunile comerciale care urmează a se efectua în nume propriu de către întreprinderea de comerț exterior, pe seama unității economice care a împuternicit-o; b) condițiile de negociere a operațiunilor de comerț exterior și documentațiile tehnico-economice necesare îndeplinirii împuternicirii acordate; c) alte elemente pentru concretizarea desfășurării relațiilor dintre părți.

3.2. CLAUCZ PRINCIPALE — INTERFERENȚE CU CONTRACTUL DE LIVRĂRI DE MĂRFURI PROVENITE DIN IMPORT

Finalitatea contractelor de import este, în principal, satisfacerea nevoilor de consum industrial de materii prime, materiale și piese de schimb. Pentru realizarea acestui deziderat, se impun strinse interferențe între contractele care se încheie, pe plan intern și extern, în toate fazele, începînd cu faza precontractuală și prin ultimul act de executare — preluarea și verificarea calității de către consumatorul final.

● Clauze privind încheierea contractelor comerciale internaționale de import

Pentru realizarea obiectului pe care îl au aceste contracte se impune ca în cadrul detalierei lui să se stabilească o serie de clauze, printre care primele sînt cele referitoare la stabilirea produselor care urmează a fi importate. În contract urmează să se prevadă modalitatea și termenele de remitere de către comitentă, comisionarei, a fișelor tehnice pe produse, care trebuie să cuprindă toate indicațiile calitative și funcționale (parametrii tehnici) ale acestora, cu precizarea standardelor, a normelor interne sau a altor acte normative privind tipizarea lor. De asemenea, tot în vederea încheierii contractelor externe de import, în contractul economic de comision se înscriu clauze referitoare la obligațiile plăților privind prospectarea piețelor externe, avizarea ofertelor, asistența tehnică la încheierea contractelor și comunicarea acestora, după încheiere, comitentei. Perfectarea unui contract comercial de vânzare internațională implică desfășurarea unor activități precontractuale, de calitate a cărora depinde, deseori, eficiența viitorului contract. Așa fiind, prin contractul economic de comision se impune a fi înscrise clauze judicioasă formulate, din care să rezulte, fără echivoc, obligațiile părților și, ori de cîte ori este necesar, să se stabilească termene de executare, cu precizarea consecințelor în situația în care nu se respectă. Astfel, se impun stabilirea de termene pentru: lansarea cererilor de ofertă de către comisionar, avizarea ofertelor de către comitent, comunicarea conținutului contractelor perfectate de către acesta din urmă, etc. Importanța unora din aceste termene este evidențiată și de Legea contractelor economice, care stabilește, prin art. 80, penalități pentru: nerespectarea termenelor de remitere a documentelor tehnico-economice stabilite prin contract; „pentru depășirea de către întreprinderile de comerț exterior a termenului prevăzut în contractul economic de comision pentru lansarea cererilor de ofertă în exterior“.

● Clauze privind derularea

Potrivit normelor de drept în materie, derularea contractelor comerciale de import se realizează printr-o sincronizată colaborare dintre întreprinderea de comerț exterior importatoare-comisionară, întreprinderea beneficiară intermediară-comitentă și, deseori, dintre acestea și întreprinderea producătoare-beneficiară finală (respectiv atunci cînd mărfurile se expediază direct pe adresa acesteia din urmă). Stabilirea obligațiilor ce revin fiecăreia din părțile contractante se impune să se facă prin clauze precis formulate; prin aceste clauze se vor reglementa: termenele de avizare a expedierilor externe; cine urmează să facă recepția avîndu-se în vedere prevederile art. 28 din Legea nr. 12/1970; ce documente se întocmesc etc. Clauzele privind decontarea în lei a mărfurilor către comitentă prezintă mai puțină importanță față de regulile imperative stabilite prin art. 37 din Legea nr. 12/1980.

● Clauze privind reclamații la extern

Art. 32, alin. 2, din Legea nr. 12/1980 prevede obligația întreprinderilor de comerț exterior să înscrie în contractele externe „clauze precise și ferme cu privire la calitatea mărfurilor, garantarea bunei funcționări, atingerea parametrilor tehnico-economici și răspunderea partenerilor externi“. Așa fiind, este firesc și necesar ca prin clauze înscrise în contractul economic de comision să se stabilească: modalitatea de efectuare a recepției și de constatare a defecțiunilor calitative, documentele de constatare care se întocmesc, termenele de remitere de către comitent întreprinderii comisionare ș.a. Evident, la formularea acestor clauze trebuie să se țină seama de practica în comerțul internațional privind mărfurile în cauză: de asemenea, trebuie avut în vedere Decretul nr. 682/1973, care prevede termene precise în interiorul cărora urmează să se efectueze reclamațiile.

● Sincronizarea contractului economic de livrări cu contractul extern de import

Potrivit mecanismului de import, bazele de aprovizionare beneficiare intermediare a mărfurilor provenite din import încheie, la rîndul lor, contracte economice de livrare cu întreprinderile producătoare-beneficiare finale a mărfurilor respective. Aceste contracte urmează regulile stabilite prin Legea nr. 71/1969 cu unele particularități impuse de proveniența externă a produselor care fac obiectul lor. În primul rînd, între obiectul contractului economic de livrări privind produsele importate și cel al contractului comercial internațional de import trebuie să fie o perfectă identitate. Acest lucru se realizează încă în faza de elaborare a fișelor pentru import, apoi în faza de încheiere și avizare a contractului extern. De asemenea, o atenție deosebită trebuie să acorde baza de aprovizionare intermediară, la redactarea contractului economic de livrare, în calitate de furnizoare, astfel încît erorile privind determinarea obiectului să fie excluse. La rîndul lui, beneficiarul final este obligat să refuze semnarea contractului dacă produsele prevăzute a fi livrate nu corespund necesităților de producție. O altă particularitate a contractelor economice de livrări de mărfuri provenite din import o constituie modul de stabilire a termenelor de livrare. Spre deosebire de celelalte contracte economice, în care termenele se stabilesc pe zile fixe calendaristice, în cadrul contractelor de care ne ocupăm, acest lucru nu este posibil, deoarece executarea lor este condiționată de sosirea mărfurilor de la vânzătorul extern. Or, în cadrul contractelor comerciale de vânzare internațională termenele nu se stabilesc pe zile, ci, de regulă, pe luni și, uneori, pe trimestre, în interiorul cărora urmează să aibă loc livrarea. Ținînd seama de această particularitate a contractelor externe, considerăm normal ca și în contractele interne care au ca obiect livrarea mărfurilor ce urmează să fie importate să se stabilească termenele în mod similar. În acest mod se face aplicarea principiului stabilit de Legea nr. 12/1980, art. 23, potrivit căruia „unitățile contractuale sînt obligate să coreleze contractele interne cu prevederile contractelor externe...” Menționăm că acest principiu a fost anticipat, fiind aplicat consecvent în domeniul importului de produse metalurgice. Astfel, plecînd de la situația de fapt arătată, Ministerul Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodării Fondurilor Fixe a dat, în cadrul rezolvării unei neînțelegeri precontractuale, următoarea soluție, cu valoare de principiu: „Produsele (în contractul intern) se vor livra pe măsura sosirii din import, în termen de 5 zile de la recepția în bază, dar nu mai tîrziu de ultima zi a trimestrului prevăzut în repartiție” (nr. 11 078, din 15 august 1979). Așadar, s-a renunțat la termene fixe calendaristice; însă s-a prevăzut obligația ca mărfurile să fie livrate în 5 zile de la sosirea lor din import, dar nu mai tîrziu pînă în ultima zi a trimestrului prevăzut în repartiție.

3.3. RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTUL ECONOMIC DE COMISION PENTRU IMPORT

În cadrul contractului economic de comision pentru import răspunderea părților se realizează cu unele particularități, pe care le vom prezenta în cele ce urmează.

● Natura juridică a răspunderii

Ca în orice contract civil și în contractul economic de comision pentru import răspunderea părților este determinată de obiectul propriu, specific, pe care îl au asemenea contracte. Cum obiectul contractelor de comision constă din obligații de a face, desigur că și răspunderea părților se limitează numai la acele situații în care una din ele nu și-a îndeplinit, o anumită obligație de această natură, asumată prin contract. Ca urmare, în cadrul acestui tip de contract părțile nu pot formula acțiuni privind cereri de penalități sau daune specifice contractului economic de livrare, respectiv acțiuni care se întemeiază pe lipsuri cantitative sau de calitate ale mărfurilor primite din import,

pe întîrzierea livrării lor de către vânzătorii externi etc., decît numai în cazul în care asemenea situații sînt cauzate din culpa comisionarilor care nu și-au îndeplinit în mod corespunzător obligațiile asumate. Astfel, Arbitrajul Central de Stat, a respins acțiunea unei întreprinderi beneficiare de import prin care aceasta solicita ca întreprinderea de comerț exterior importatoare să fie obligată să-i plătească contravaloarea unor lipsuri cantitative constatate la primirea produselor de import. Primul arbitru, în soluționarea cererii de rearbitrare formulată de reclamantă, a apreciat că întreprinderea de comerț exterior și-a îndeplinit obligațiile ce-i revineau din contractul de comision, transmițînd în termen reclamația pentru lipsuri, cu actele doveditoare, către furnizorul extern. Respingerea reclamației de furnizorul extern nu poate fi imputabilă întreprinderii importatoare, care răspunde numai pentru obligațiile sale proprii și nu pentru cele ale furnizorului extern. Respingerea reclamației de furnizorul extern nu poate fi imputabilă întreprinderii importatoare, care răspunde numai pentru obligațiile sale proprii și nu pentru cele ale furnizorului extern, și, ca urmare, primul arbitru a respins cererea de rearbitrare (Dec. P.A.S. nr. 420/1980).

● Penalități și despăgubiri în contractul de comision pentru import

Răspunderea în contractul economic de comision pentru import, în principiu, se poate realiza atît pe calea solicitărilor de penalități legale sau convenționale (prestabilite), cît și prin cereri de daune. Dacă în contractele de livrare, prima cale este regula, în cazul celor de comision, mai importantă apare cea de-a doua cale, respectiv formularea de cereri de daune. Într-adevăr, dacă în cazul contractelor de livrări, prin art. 47 din Legea contractelor economice sînt stabilite 10 cazuri de penalități legale, care cuprind majoritatea abaterilor posibile de la disciplina contractuală, cu privire la contractul de comision pentru import, prin art. 80 din aceeași lege, nu au fost instituite decît două penalități, fără semnificație deosebită și anume: pentru nerespectarea termenelor de remitere a documentațiilor tehnico-economice stabilite prin contract, necesare încheierii contractelor externe sau derulării lor, fapt care se penalizează cu 100 lei pentru fiecare zi de întîrziere; depășirea de către întreprinderea de comerț exterior a termenului prevăzut în contract pentru lansarea cererilor de ofertă în exterior, fapt care se penalizează cu 0,01% pentru fiecare decadă întîrziată. Față de posibilitățile limitate pe care le prezintă penalitățile legale de a se realiza răspunderea contractuală, în practică, marea majoritate a acțiunilor au fost introduse prin cereri de despăgubiri, sub formă de daune. Astfel de acțiuni pot avea drept cauză: stabilirea eronată a calității mărfurilor în contractul comercial de import, încălcarea obligațiilor privind remiterea reclamațiilor către vânzătorul extern etc.

● Penalități de întîrziere în contractul de livrări de mărfuri din import

O perioadă destul de îndelungată acțiunile introduse de întreprinderile beneficiare finale ale mărfurilor din import, împotriva furnizorului din contractul economic de livrare (baze de aprovizionare), prin care se solicitau penalități de întîrziere erau limitate la cîștumul penalităților obținute de întreprinderea de comerț exterior comisionară de la vânzătorul extern. În prezent, practica Arbitrajului de Stat Central este constantă, în sensul că în contractul economic de livrări de mărfuri din import se aplică prevederile art. 44 din Legea nr. 71/1969, adică se acordă penalitățile legale în cuantumul stabilit de lege, indiferent de faptul dacă de la vânzătorul extern sau încasat sau nu penalități sau despăgubiri (Decizia P.A.S. nr. 196/1982).

V. CONTRACTE ECONOMICE DE MANDAT PENTRU : CONTROLUL CALITĂȚII MĂRFURILOR ; EXPEDIȚII INTERNAȚIONALE ; NAVLOSIRI ; PRESTĂRI SERVICII PORTUARE

4.1. CONTRACTUL ECONOMIC DE MANDAT PENTRU CONTROLUL CALITĂȚII MĂRFURILOR

● Reglementări

Legea contractelor economice (nr. 71/1969), art. 68 alin. 2, prevede că „pentru produsele destinate exportului, inclusiv în cadrul așezărilor de cooperare, în special mașini, utilaje, instalații, la care asigurarea calității produselor, a performanțelor tehnice și comportarea în exploatare sînt hotărîtoare în promovarea exporturilor, întreprinderile de comerț exterior pot efectua controlul calității prin organe specializate de control pe bază de contract”. Utilizarea de întreprinderi specializate pentru efectuarea controlului de calitate este prevăzută și în Legea nr. 7/1977, art. 48, alin. 4, sub următoarea redactare: „Pentru produsele destinate exportului, întreprinderile de comerț exterior vor efectua controlul calității cu organe specializate de control, pe bază de contract, conform legii”. În sfîrșit, mai arătăm că Legea nr. 12/1980, la art. 28, reiterează posibilitatea legală a întreprinderilor de comerț exterior de a efectua controlul de calitate (în cadrul recepției finale)”, prin reprezentanți proprii sau, pe bază contractuală, prin unități specializate”. Din economia textelor citate rezultă natura juridică a acestor contracte și anume de prestarea de servicii de specialitate pe bază de mandat.

● Participanți

Beneficiarii serviciilor nu pot fi decît întreprinderile de comerț exterior, în numele și în contul cărora se efectuează controlul de calitate a mărfurilor ce urmează a fi exportate. Cu privire la prestatorii serviciilor remarcăm faptul că textele citate vorbesc de „organe specializate pentru efectuarea controlului (Legea nr. 71/1969), de „organe specializate de control” (Legea nr. 7/1977) și de „unități specializate” (Legea nr. 12/1980). În sens strict, s-ar putea interpreta că singura întreprindere (organ, unitate), specializată în efectuarea controlului la noi în țară este Oficiul de control al mărfurilor. În fapt, legiuitorul a înțeles să deseneze prin expresia „unități specializate” orice întreprindere, orice organizație socialistă care dispune de capacitate tehnică să efectueze control de calitate: institute de proiectare și inginerie tehnologică, laboratoare de analiză și control etc. Așadar, toate aceste „unități” au vocația să efectueze controlul de calitate, pe bază contractuală. Această concluzie este confirmată de Art. 28, alin. 3 din Legea nr. 12/1980, care prevede că „ministerele economice, celelalte organe centrale și locale, care au în subordine astfel de instituții sau unități sînt obligate să asigure, la solicitarea întreprinderilor de comerț exterior, executarea pe bază contractuală a operațiilor de control”.

● Obiect — preț

Obiectul fiind efectuarea controlului de calitate, prin contractul de mandat ce se încheie între părți se detaliază natura mărfurilor ce urmează a fi supuse operațiilor de control, locul unde se execută și tehnologia (metoda de control) folosită. Într-un contract încheiat de O.C.M. cu o întreprindere de comerț exterior întîlnim următoarea formulare: „Controlul final: verificarea lotului pregătit pentru export conform metodologiei de control pe baza documentației tehnice și a mostrelor aprobate”. Prestatorul operațiunii de control atestă calitatea mărfurilor, fie prin aplicarea unui sigiliu pe actul de recepție (autorecepție), fie prin eliberarea unui certificat de control, potrivit prevederilor din contractul comercial de vânzare internațională. De regulă, prin contractul de mandat pentru control se stabilește și competența mandatului de a returna acele mărfuri ce nu îndeplinesc condițiile de calitate, în vederea remedierii lor sau în cazul unor defecțiuni care nu mai pot fi remediate, interzicerea lor la export. Pentru serviciile de control prestate, mandatara este retribuită cu un

comision, stabilit în procente asupra valorii în lei a mărfurilor exportate. Considerăm că într-un contract economic, prețul nu poate fi stabilit prin calcularea procentului asupra valorii mărfurilor în valută.

● Clauze privind derularea operațiilor de control

Pentru buna desfășurare a controlului pe bază de mandat, în contract se înscriu o serie de clauze. Astfel, întreprinderea de comerț exterior mandantă se obligă să încunoștințeze întreprinderile producătoare cu privire la mandatul dat și, prin aceste întreprinderi, să asigure condițiile de executare a controlului; să remită mandatului de extrase din contractul extern privind termenele de livrare și controlul de calitate, precum și extrase din creditul documentar deschis, în cazurile în care plata este condițională de un control efectuat de un organ specializat; să pună la dispoziția mandatului mostre de referință. Prin contractul de mandat se înscriu clauze care să asigure un control eficient. Astfel, întreprinderea prestatoare de servicii mandatată se obligă să organizeze activitatea de așa natură încît să nu se întîrzie livrarea mărfurilor la export; de asemenea, așa cum se prevede într-un contract de acest tip mandatara se obligă „să procedeze la efectuarea serviciilor de control la cel mai înalt nivel al cunoștințelor profesionale, cu personal calificat și cu conștiințozitate și obiectivitate”.

● Reclamații externe — răspunderi

Cu privire la reclamațiile externe este indicat să se prevadă în contractul de mandat pentru control ca într-un anumit termen de la transmiterea lor, mandatara, să fie obligată să le analizeze și să se pronunțe asupra temeiniciei acestora, precum și asupra modului posibil de soluționare, precizînd cui aparține culpa pentru defecțiunile semnălate. În situația în care reclamațiile sînt întemeiate, fiind dovedite cu documentele prevăzute în contractul comercial de vânzare defecțiunile invocate de cumpărătorul extern, potrivit practicii internaționale, răspunderea mandatului se limitează la cuantumul comisionului încasat, pe care urmează să-l restituie întreprinderea de comerț exterior mandantă. Într-un dosar de arbitraj, în care întreprinderea producătoare a cerut ca unitatea care a executat (din mandatul dat de întreprinderea de comerț exterior) controlul unui lot de marfă constatată necorespunzător la destinația externă, să fie obligată de despăgubiri, Arbitrajul de Stat Central a statuat, că răspunderea acesteia se limitează numai la cuantumul comisionului încasat.

4.2. CONTRACTUL ECONOMIC DE MANDAT PENTRU EXPEDIȚII INTERNAȚIONALE

● Obiect—preț

Operațiuni complexe, expedițiile internaționale constituie obiectul specializat al întreprinderii Romtrans, care acționează în calitate de mandatara a întreprinderilor de comerț exterior, potrivit prevederilor din contractul economic încheiat. Contractul de expediții internaționale fiind un contract economic este reglementat cu privire la încheiere, modificare și durată de Legea nr. 71/1969. El poate fi încheiat pe perioada planului cincinal, cu posibilitatea adaptării anuale. Obiectul contractului ce se încheie de întreprinderea de comerț Romtrans, în calitate de mandatara și întreprinderea de comerț exterior, în calitate de mandantă, constă din prestarea serviciilor de specialitate privind expedițiile și reexpedițiile internaționale pentru exporturile și importurile de mărfuri în trafic feroviar, rutier, aerian, poștal, combinat, contrainerizat, în tranzit, precum și alte activități legate de acestea, printre care prezintă importanță deosebită consultațiile de specialitate. Art. 2 din contractul model prevede că „Romtrans are obligația să dea mandatului la cerere, calculații tarifare sau consultații, în problemele legate de transportul și expediția internațională a mărfurilor de export-import pentru traficurile în cadrul cărora Romtrans este competentă să-și desfășoare activitatea. Mandantă are obligația de a indica în cererile sale toate elementele, în raport de care solicită calculațiile tarifare sau consultațiile respective. Calculațiile tarifare sau consultațiile, prevăzute la alineatul

precedent, vor fi date de Romtrans, astfel : în zilele lucrătoare în cazuri obișnuite ; în 4 zile lucrătoare în cazurile în care procurarea lor trebuie făcută de la terți. Calculațiile și informațiile tarifare comunicate de Romtrans sînt valabile pentru data la care au fost întocmite. Dacă acestea vor fi folosite ulterior, ele au caracter orientativ, neputînd constitui temel pentru decontarea cheltuielilor efective ocazionate de derularea expedițiilor respective. Pentru orientarea mandantei în legătură cu efectuarea operațiunilor de export și import, Romtrans o va informa pe aceasta despre modificările generale intervenite sau prevăzute a fi introduse în tarifele internaționale de transport în termen de maximum 24 ore, zi lucrătoare, de cînd ea va lua cunoștință despre aceasta". De asemenea, mai intră în sfera serviciilor prestate de mandatară : asigurarea mărfurilor pe timpul transportului, la cererea de asigurare (formular tipizat) a întreprinderii de comerț exterior, asigurare ce se face la ADAS ; vămuirea mărfurilor, operațiune ce se execută în baza dispoziției de transport și vămuire, emisă de întreprinderea mandantă. Pentru serviciile de specialitate prestate, mandatară încasează un comision, legal stabilit.

● Clauze privind activitatea de expediție la export

Prin contract se stabilesc clauze detaliate cu privire la obligațiile părților. Potrivit prevederilor contractuale mandatară acționează în baza dispoziției de transport și vămuire, transmisă de mandantă, la care se anexează instrucțiunile de expediție permise de la cumpărătorul extern, precum și extras din creditul documentar cu privire la transport și expediție. Prin contract se stabilesc condițiile în care se întocmesc de către mandatară scrisorile de trăsură internațională, modul de transmitere a acestora mandantei. O clauză importantă este aceea înscrisă în art. 9, potrivit căreia „pentru expedițiile cu vagoane colective a partizilor de mărfuri subvagonabile, mandantă trebuie să se străduiască să prevadă în contractele externe folosirea ca document de plată a certificatului de expediție emis de Romtrans la cerea mandantei și nu a duplicatului scrisorii de trăsură internațională cu care a fost expedită marfa". Contractul conține clauze detaliate și cu privire la expedierea mărfurilor prin vînculație, operațiune analizată în cadrul derulării exporturilor. Printr-o clauză din contract este stabilită obligația mandantei de a contracta cu firmele străine mijloace speciale de transport atunci cînd cărauși interni nu posedă astfel de mijloace de transport.

● Clauze privind expedierea mărfurilor cu containere

Expedierea mărfurilor prin containere intrînd în competența întreprinderii Romtrans, prin contractul de mandat încheiat cu întreprinderea de comerț exterior se înscrîu o serie de clauze adecvate. Astfel, revine ca obligații pentru întreprinderea mandantă : pentru mărfurile care urmează a fi expediate în trafic containerizat, maritim și combinat terestru/maritim, este obligată să comunice mandatarăi previziunile referitoare la necesarul de containere anual și trimestrial iar lunar să facă comanda cu necesarul de containere pînă la 20 ale lunii curente pentru luna următoare, indicînd următoarele date : linie maritimă, relația, tipul containerului, felul mărfii, data și locul de încărcare, condiția de livrare ; pentru mărfurile care urmează să fie expediate în containere, via Constanța, este obligată să întocmească dispoziție de transport și vămuire, precum și notă de comandă pentru conosamente, pe fiecare lot de marfă și navă, astfel încît Agenția Romtrans Constanța să fie în posesia lor cu cel puțin 10 zile înainte de sosirea navei ; de asemenea, are obligația să dispună preluarea containerelor de către întreprinderile producătoare, care trebuie să controleze starea lor, iar dacă constată avarii să încheie acte de constatare, după care avizează prin telex mandatară ; să avizeze pe mandatară cu privire la sosirea containerelor la întreprinderile producătoare de mărfuri pentru export și să ia măsuri pentru folosirea acestora la întreaga capacitate și în timpul legal acordat. Întreprinderea Romtrans se obligă : să obțină de la navă conosament, pe care îl remite în 24 ore mandantei ; efec-

tuează operațiunile de vămuire și dacă este cazul, și cele de asigurare. Față de specificul acestui gen de transport, prin contract se mai prevede că : folosirea containerelor se face „în strictă confruntare cu instrucțiunile Romtrans pentru destinațiile, mărfurile și rețele pentru care au fost trimise la încărcare ; în cazul în care containerele ajung în portul Constanța cu sigiliile violate încheierea procesului-verbal de constatare se va face prin grija mandantei, document pe care îl va remite mandantei în 24 ore ; taxele de poziționare și manipulare a containerelor goale sau de returnare a acestora la terminalul indicat se plătesc de întreprinderile producătoare ; dacă acestea nu vor achita taxele direct la C.F.R. ele vor fi decontate mandantei".

● Clauze privind activitatea de expediție pentru import

În derularea importului importante atribuții revine întreprinderii Romtrans, în calitate de mandatară a întreprinderii de comerț exterior, cu privire la care, prin contract se prevăd clauze detaliate. Astfel, întreprinderea mandantă se obligă : să transmită mandatarăi dispoziția de transport și vămuire pentru import, în care să indice condițiile stipulate în contractele externe, la care se anexează documentele necesare derulării transporturilor, cu arătarea unităților interne la care se dirijează marfa importată ; să instruiască beneficiarii „de import ca — atunci cînd contractul de transport nu se întrerupe în localitatea sau punctul vamal de frontieră, iar documentele de transport sînt însoțite de un proces-verbal preliminar de constatare a unor lipsuri sau avarii întocmite de una din căile ferate participante la transport — să ceară stației de cale ferată de destinație să încheie procesul-verbal comercial prevăzut de convențiile internaționale feroviare" (art. 13. din modelul de contract Romtrans). Prin contractul de mandat se prevăd obligațiile Romtrans cu privire la derularea importului, dintre care cele mai importante sînt : să execute, prin corespondenții externi, importul, potrivit dispoziției de transport și vămuire și a instrucțiunilor de expediție primite de la mandant ; să efectueze formalitățile de vămuire, după care expediază „mărfurile din import, din stațiile sau punctele de frontieră, în ambalajul în care au sosit, destinatarilor interni prevăzuți în dispozițiile internaționale de transport respective — recepția cantitativă sau calitativă, rambursarea, sortarea, cîntărirea sau marcarea acestor mărfuri nefiînd în sarcina Romtrans" (art. 13 din contractul model) ; revine ca obligație a mandantei ca în cazurile în care mărfurile transportate prezintă avarii sau lipsuri vizibile sub aspect exterior să ceară organelor competente să încheie procese-verbale de constatare și să anexeze cite un exemplar la documentele de transport. Prin contract se reglementează și obligațiile mandantei cu privire la mărfurile sosite în vagoane colective, pe care le vom analiza în capitolul final — derularea contractelor de export/import.

● Clauze privind reclamații administrative — răspun-deri.

Cu privire la eventualele daune rezultate din diferite cauze în legătură cu expedițiile internaționale, contractul model elaborat de Romtrans, la art. 16, prevede următoarele : „Romtrans verifică — în raport de prevederile tarifelor și reglementărilor în vigoare și de dispozițiile permise de la mandantă — documentele și deconturile (facturile) cu privire la cheltuielile de transport, manipulație și expediție a mărfurilor de export și import în trafic internațional plătite de Romtrans și se decontează mandantei, cu indicarea elementelor de identificare a transportului, mărfii și operațiunii la care se referă decontul. În cazul cînd în urma acestor verificări, se constată : decontarea unor cheltuieli nedatorate, existența unor daune provenind din lipsuri și avarii în timpul expediției, nespectarea dispozițiilor date cu privire la expediția și manipulară mărfurilor (declaraarea mărfii, ruta de îndrumare, modalitatea de expediție, normele de încărcare etc.) Romtrans, decontează mandantei sumele cuprinse în documentele și deconturile menționate mai sus, avînd obligația de a introduce reclamații administrative pentru recu-

perarea eventualelor pagube. Dacă reclamațiile administrative introduse de Romtrans se resping total sau parțial, aceasta informează pe mandantă și îi remite în termen de 3 zile lucrătoare, documentația pe care o deține, comunicându-i totodată punctul său de vedere cu privire la rezolvarea dată acestor reclamații. În cazul când este nemulțumită de această rezolvare, mandanta, poate introduce acțiuni la organele arbitrale sau instanțele judecătorești competente. Cu privire la răspunderea mandatarei, contractul amintit, la art. 18, alin. 2, prevede că „Romtrans răspunde de daunele produse din culpa sa, ivite în cursul executării însărcinărilor încredințate, precum și de daunele produse din culpa corespondenților, reprezentanților, agenților, cărașurilor sau terților la care apelează pentru executarea mandatului primit, în măsura în care aceștia răspund față de Romtrans, în raport cu legislația proprie, Romtrans obligându-se să depună toate diligențele pentru recuperarea integrală a prejudiciilor suferite de mandantă”. Așadar, pentru actele și faptele săvârșite din culpă de corespondenții întreprinderii Romtrans, daunele — interese la care poate fi obligată sînt limitate la nivelul răspunderii acestor corespondenți. Prin contract, pentru a se simplifica procedura de soluționare a cererilor de despăgubiri ale mandantului se prevăd următoarele: „Pentru pretențiile patrimoniale față de Romtrans, mandanta trebuie ca — în cel mai scurt timp, dar nu mai tîrziu de 30 zile de la primirea documentelor din care rezultă îndeplinirea mandatului de către Romtrans, sau de la primirea deconturilor întocmite de aceasta să depună la Romtrans reclamații administrative însoțite de documentele pe care și bazează pretențiile, pentru ca Romtrans să poată acționa în timp util împotriva terților de care s-a servit la îndeplinirea mandatului”. În cazul în care răspunsul la reclamația administrativă nu satisface cererea mandantului, acesta are dreptul la acțiune la Arbitrajul de Stat Central.

4.3. CONTRACTUL ECONOMIC DE MANDANT PENTRU NAVLOSIRE

● Obiect — preț

Contractul economic pentru navlosire — încheiat de către întreprinderea Navlomar, în calitate de mandatară, cu întreprinderile de comerț exterior, în calitate de mandantă, este reglementat cu privire la încheiere, modificare și durată de Legea contractelor economice. Obiectul principal al contractului este navlosirea tonajului necesar exportului în cazurile în care în contractul extern este prezentă condiția de livrare C.I.F. și C. and F. și pentru import, în situațiile în care în contractul extern, este înscrisă clauza F.O.B. (port de încărcare). Legat de obiectul esențial al contractului, mandatarea îi revine și obligația de a transmite mandantei cotațiile, ideile de navlu și să dea consultații în legătură cu condițiile de transport necesare încheierii contractelor comerciale de vânzare internațională; și asemenea, mandatară îndeplinește, la cererea mandantei formalitățile de asigurare la ADAS a mărfurilor pe timpul transportului. Mandatară efectuează toate plățile în valută privind navlul și alte cheltuieli adiacente, pe care le decontează mandantei. Pentru serviciile de specialitate prestate are dreptul la un preț calculat sub formă de comision asupra valorii navlului.

● Clauze privind realizarea navlosirii

Prin contractul economic de mandat pentru navlosire, se stabilesc detaliat obligațiile părților; cum acestea au fost analizate pe larg în cadrul capitoului privind derularea, în cele ce urmează ne rezumăm să le punctăm. Mandanta are obligația: să remită mandatarei cerere de tonaj, cu 30—45 zile înainte de data disponibilității mărfurilor în porturile de încărcare: pentru asigurarea mărfurilor pe timpul transportului remite mandatarei cerere de asigurare. Mandatară se obligă prin contract ca în baza cererilor de tonaj primite (formulare tipizate) să angajeze tonajul „în condițiile cele mai avantajoase obținabile în raport de marfă, relația de transport, situația pieței navlurilor

la data angajării, precum și a existenței transportului liber și a urgenței transporturilor” (art. 2, alin. 2, din contractul elaborat de Navlomar); după navlosire, îi revine obligația să trimită mandantei „în termen de 2 zile libere lucrătoare, de la data definitivării navlosirii navelor, avizul de navlosire (formular tip) sau alt act scris. Avizul de navlosire poate fi protestat de mandantă în termen de 48 ore de la primire, în cazul în care nu corespunde condițiilor acceptate de mandantă pentru definiția angajării. La navele angajate pentru mărfuri generale de import în partizi mici, a căror denumire și cantități sînt cunoscute numai după încărcare, la mărfurile de import încărcate fără cunoștința mandatarei, precum și alte asemenea cazuri, avizele de navlosire vor fi emise în termen de 3 zile de la primirea de către mandatară a conosamentelor. Mandatară trimite mandantei contractul de navlosire împreună cu toate anexele sale, în cel mult 2 zile lucrătoare de la data încheierii contractului (dacă acesta se întocmește la București) sau a primirii acestora de la broker/armatori, cînd contractul se întocmește în străinătate. Totodată mandatară va trimite în timp util contractul de navlosire sau condițiile principale de angajare a navei la porturile de încărcare—descărcare românești în condițiile prevăzute de lege. Mandatară urmărește executarea contractului de navlosire de către armator cu privire la respectarea pozițiilor de sosire a navelor în porturile de încărcare—descărcare și a termenelor de avizare”. (art. 2, alin. 4 și următoarele, din contractul citat).

● Răspunderi — reprezentare la arbitraj

Prin contractul model elaborat de Navlomar, se reține răspunderea mandatarei sub următoarea formulare: „Mandatară răspunde față de mandantă pentru daunele produse din culpa sa în îndeplinirea obligațiilor prevăzute în prezentul contract. Mandatară răspunde pentru plata contrastaliilor în cazul cînd a angajat nava în alte perioade decît cele stabilite de către mandantă sau fără a obține acordul acesteia” (art. 20). Prin contractul de mandat pentru navlosire, la art. 21, se prevede obligația întreprinderii Navlomar de a urmări soluționarea litigiilor ce eventual apar între armator și navlositor, respectiv întreprinderea de comerț exterior mandantă. Redăm — în întregime, clauzele respective: „Dacă mandanta a fost prejudiciată ca urmare a neexecutării sau executării necorespunzătoare a contractului de navlosire de către armator, mandatară va trata cu armatorul repararea/recuperarea daunelor provocate, iar în cazul cînd nu s-a reușit să realizeze acestea pe cale amiabilă, să intenteze pe baza dispoziției scrise dată de mandantă, acțiunea la arbitrajul convenit prin contract, asigurîndu-i apărarea corespunzătoare a drepturilor și intereselor beneficiarului. Mandatară ca unitate de specialitate, va asigura apărarea drepturilor și intereselor mandantei cu acordul scris dat de acesta și în cazul pretențiilor formulate și a acțiunilor introduse de armatori împotriva beneficiarului. În ambele cazuri mandatară va cere mandantei să-i pună la dispoziție întreaga documentație pe care o posedă, necesară apărării în litigiu. Dacă mandatară consideră că pretențiile mandantei nu sînt întemeiate, o informează despre aceasta, motivele care justifică această poziție, iar mandanta are obligația să-i comunice răspunsul ei definitiv în termen de cel mult 5 zile de la primirea informării, cu excepția cazurilor cînd partenerul extern cere răspunsul într-un termen mai scurt. În cazul cînd mandanta insistă în menținerea pretențiilor sale, mandatară procedează potrivit dispozițiilor primite de la aceasta, consecințele care decurg fiind suportate în întregime de mandantă”.

4.4. CONTRACTUL ECONOMIC DE MANDAT PENTRU SERVICII DE EXPLOATĂRI PORTUARE

● Participanți

Potrivit organizării actuale a activității de exploatare portuare, beneficiarii serviciilor pe baza contractului economic de mandat pe care îl încheie, sînt întreprinderile de comerț exterior. Prestatorii serviciilor de specialitate în portul Constanța, potrivit Decretului nr. 293/1978, sînt: Întreprinderea de exploatare portuare, din subordinea M.Tr.T., pentru mărfurile generale și cele care se transportă cu nave de linie, baraje și containere; Întreprinderea de exploatare portuare pentru produse metalurgice; Întreprinderea de exploatare portuare pentru produsele industriei construcțiilor de mașini; Agenția de exploatare portuare pentru produse din lemn și materiale de construcții (unitate fără personalitate juridică, componentă a Întreprinderii de comerț exterior Exportlemn); Chimplex, pentru exportul produselor chimice; Întreprinderea Siloz, pentru produse cerealiere; Întreprinderea frigifer portuar, pentru produse alimentare. În porturile dunărene, activitatea de exploatare portuare este asigurată de compartimente specializate ale Întreprinderii Navrom.

● Obiect — preț

Obiectul contractului de mandat pentru servicii de exploatare portuare îl constituie: primirea, transbordarea, manipularea, depozitarea, expedierea și reexpedierea mărfurilor de export/import; operarea navelor și vagoanelor; primirea, prelucrarea și transmiterea documentelor privind derularea mărfurilor de export/import; decontarea cheltuielilor aferente acestor operațiuni. Pentru efectuarea acestor operațiuni se stabilesc programe anuale de derulare a mărfurilor, defalcate pe trimestre, luni, categorii de marfă, și număr de nave ce vor fi operate simultan etc. Pentru serviciile de specialitate prestate, mandatară are dreptul la un preț stabilit sub formă de tarife pe genuri de prestații și sub formă de comision.

● Clauze privind prestarea serviciilor

Prin contractul economic de mandat pentru servicii de exploatare portuare se stabilesc clauze detaliate privind expedierea și primirea mărfurilor la export/import, pe care le-am prezentat în cadrul capitolului privind derularea, la care facem trimitere; ca urmare, în continuare ne limităm să evidențiem numai obligațiile generale ale părților contractante. Întreprinderea de comerț exterior mandantă are obligația: să asigure angajarea de nave cu caracteristici corespunzătoare și ritmicitatea sosirii lor în port, precum și a mărfurilor; să planifice mijloacele de transport interne, prin întreprinderile producătoare; să avizeze mandatară, prin intermediul Navlomar, cu privire la sosirea navelor; să transmită dispoziția de transport și vămuire, însoțite de instrucțiunile de expediere, respectiv de dirijarea mărfurilor la beneficiarii interni; să transmită mandatară copii sau extrase din contractul de transport. Întreprinderea de exploatare portuare mandatară se obligă: să obțină acceptul de intrare a mărfurilor în port și să-l transmită mandantei; să încerce și să descarce de la și la navă mărfurile sosite sau care se exportă; să încerce și să descarce mijloacele de transport feroviar și auto; să depoziteze mărfurile în vederea expedierii lor la export sau beneficiarilor interni; să primească de la navă notice-ul de descărcare/incărcare; să transmită mandantei toate documentele privind exporturile și importurile operate la și din nave.

● Clauze privind avarii și reclamații

Ca regulă generală, mandatară nu se obligă prin contract la cîntărirea mărfurilor manipulate. Cu toate acestea, în situația cînd se constată avarii, sau alte nereguli, contractul prevede obligații reciproce pentru părți. Astfel, întreprinderea de exploatare portuare mandatară este obligată să întocmească actele legale de constatarea avariilor și lipsurilor la coletele originale primite, în baza documentelor de transport, pe care le remite de îndată mandantei; de asemenea, are obligația să informeze atît pe

mandantă cit și organele I.G.S.C.C.P. cu privire la mărfurile avariate, nemarcate, nenominalizate, care nu corespund cu documentele de transport sau care staționează în port, solicitînd luarea măsurilor corespunzătoare pentru evitarea staționării navelor. Întreprinderii de comerț exterior mandantă îi revine obligația ca în cel mai scurt timp de la comunicarea făcută de mandatară cu privire la avarierea unor mărfuri sau cu privire la faptul că acestea nu corespund cu descrierea din documentele de transport (fără marcaje, ambalaje necorespunzătoare etc.) să ia măsurile corespunzătoare, pe cheltuiala sa (reambalare, etichetare etc.). Cu privire la raporturile dintre armator și navlositor, întreprinderea mandatară primește și predă comandanților de nave, în numele mandantei, scrisori și proteste cu privire la încărcarea și descărcarea mărfurilor în/din nave; urmărește rezolvarea lor, transmițînd comandantului de navă și, respectiv mandantei, scrisorile de răspuns. Ori de cîte ori este nevoie, întocmește acte legale de constatare cu privire la reclamația formulată de părțile din contractul de transport.

● Răspundere

Activitatea de exploatare portuare nu prezintă aspecte deosebite privind răspunderea părților contractante. Ca în toate contractele economice de comerț exterior operează regula părților de penalități legale de către partea în culpă, atunci cînd astfel de penalități sînt stabilite. În cazul unor acțiuni (sau inacțiuni) săvîrșite din culpă care au generat pagube în dauna uneia din părți, în cazul în care nu sînt prevăzute penalități, partea în culpă este ținută la despăgubiri integrale. De regulă, prin contractele de mandat pentru servicii de exploatare portuare se înscriu unele clauze exoneratoare de răspundere. Astfel, într-un asemenea contract se prevede că mandatară nu răspunde: pentru avariile provenite ca urmare a insuficienței sau stării necorespunzătoare sau defectuoase a ambalajelor; pentru ruginirea mărfurilor metalice, survenite pe timpul depozitării în spațiile acoperite sau descoperite ale portului; pentru pagubele ce apar pe timpul manipularii și depozitării mărfurilor ce necesită condiții speciale și care nu au fost aduse la cunoștința mandatară; pentru pagubele pricinuite de punerea la dispoziție cu întârziere, față de ora cerută, a mijloacelor de transport ce nu aparțin portului; pentru pagubele pricinuite de mijloacele de transport ce aparțin sau au fost închiriate de mandantă etc. Așadar, odată aceste împrejurări dovedite, mandatară este exonerată de răspundere.

dr. AL. DETEȘAN

ÎN ATENȚIA CITITORILOR!

În centrele de difuzare a presei, două lucrări ce nu pot lipsi din biblioteca dv.:

● Probleme de drept economic și de comerț internațional pentru ingineri și economiști

● Probleme locative și de administrarea imobilelor

Reintegrarea pensionarilor de invaliditate deveniți capabili de muncă

Potrivit prevederilor art. 133 alin. 2 fraza ultimă din Codul muncii, unitățile au obligația să repună în munca deținută anterior sau într-o muncă corespunzătoare pregătirii lor, pe cei care au întrerupt activitatea ca urmare a pensionării pentru invaliditate și au devenit apoi capabili de muncă. În aplicarea acestor prevederi legale izvoirite din considerente de ordin umanitar prin care se urmărește protejarea efectivă a persoanelor aflate în situațiile de mai sus, instanța noastră supremă a adoptat, inițial o soluție restrictivă, avînd, în principal, în vedere interesele unității. Astfel prin decizia civilă nr. 1813/1976 a considerat că dispoziția legală de neintegrare, citată mai sus operează numai în cazul cînd postul respectiv sau altul corespunzător devin vacante și pe cale de consecință a respins acțiunea celui interesat pe motiv că în unitate nu sînt vacante asemenea posturi. Adoptînd inițial această soluție, dispoziția legală, deși cu caracter imperativ pentru unitate, fusese goliță de conținut. Ulterior, Tribunalul Suprem, în compunerea prevăzută de art. 39 alin. 2 și 3 din Legea pentru organizarea judecătorească, prin decizia nr. 38/1977 și-a modificat punctul de vedere și a ținut seama de caracterul imperativ al dispoziției cuprinse în art. 133 alin. 2 din Codul muncii (citată mai sus). Instanța supremă a considerat că obligația de repunere în muncă trebuie să fie adusă la îndeplinire chiar de unitatea respectivă prin reincadrarea pensionarului redevenit capabil de muncă în postul deținut anterior sau în altul corespunzător pregătirii sale. Această obligație se poate aduce la îndeplinire fie imediat, dacă asemenea posturi sînt vacante, fie ulterior cînd un astfel de post devine vacant ori se creează prin suplimentarea statului de funcții. Prin această ultimă decizie acțiunea pensionarului a fost admisă în parte, unitatea pîrită fiind obligată să repună persoana reclamantă în muncă îndeplinită anterior sau în alta corespunzătoare, de îndată ce un asemenea post va deveni vacant sau se va crea. În acest mod persoana reclamantă a fost pusă în situația de a nu fi nevoită să se adreseze din nou instanței cu acțiune pentru a fi reincadrată în muncă. Ultima soluție adoptată corespunde în întregime caracterului umanitar al prevederii legale citate.

Dr. C. JORNESCU

Aspecte privind suspendarea contractului de muncă

Potrivit prevederilor art. 16 din Legea nr. 1/1970, în cazul în care unitatea formulează o plîngere penală împotriva unei persoane încadrate în muncă sau aceasta a fost trimisă în judecată pentru fapte penale, incompatibile cu funcția deținută, conducerea unității o va suspenda din funcție. Suspendarea — în astfel de situații — este obligatorie, nefiind lăsată la aprecierea unității.

Suspendarea din funcție nu poate opera totuși ipso facto, fiind consecință legală a reclamației penale, ci este imperios necesar un act de voință al conducerii unității. Legea nu precizează care anume organ de conducere poate lua o asemenea hotărîre. Deși nu ne aflăm în prezența unei desfaceri a contractului de muncă și nici cel puțin a unei operațiuni juridice similare, dat fiind că în perioada suspendării din funcție, contractul de muncă își menține existența, și deci nu ar fi necesar ca ordinul, decizia, dispoziția să aparțină organului în drept să dispună încheierea și respectiv denunțarea contractului de muncă: totuși, pentru motive de oportunitate, socotim că, hotărîrea trebuie luată de respectivul organ, din cauză că există eventualitatea ca unitatea să sufere anumite prejudicii. În

tr-adevăr, în cazul în care se constată nevinovăția celui suspendat din funcție, unitatea are îndatorirea de a-l despăgubi. Sumele plătite acestuia fără ca să fi prestat munca, nu sînt întotdeauna recuperabile deoarece în unele situații conducerea unității, pe baza unor constatări preliminare, este obligată a sesiza organul de urmărire penală dar acesta să constate că faptele reclamate nu întrunesc toate elementele constitutive ale unei infracțiuni.

Astfel cum rezultă din prevederile art. 16 din Legea nr. 1/1970, suspendarea din funcție este o măsură ulterioară introducerii plîngerii penale și nu poate fi luată decît pentru fapte prevăzute de legea penală, nu și pentru abateri disciplinare, oricît ar fi de grave (Trib. Suprem dec. civ. nr. 1212/1979). Atunci cînd sesizarea formulată de unitate este restituită de organul de urmărire penală, măsura suspendării din funcție devine lipsită de temei legal (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 131/1979). Într-o atare situație nu se poate pretinde ca persoana în cauză să-și dovedească nevinovăția deoarece aceasta este de competența exclusivă a organului de urmărire penală prin încetarea urmăririi ori scoaterea de sub urmărire, ori a instanței penale, după caz, prin pronunțarea unei hotărîri de achitare.

Socotim că suspendarea din funcție nu poate fi dispusă în situația în care plîngerea penală a fost făcută de o altă unitate decît aceea cu care cel în cauză se află în raporturi de muncă. Deși există o soluție contrară acestei opinii (Trib. jud. Caraș-Severin, dec. civ. nr. 702/1975), considerăm că nota critică formulată împotriva respectivei decizii civile este judicioasă și exprimă corect intenția legii (art. 16 și 17 din Legea nr. 1/1970).

C. COSTIN

Contabilitate-financiar

ASIGURARI DE STAT PRIN EFECTUL LEGII

În conformitate cu art. 33 din Decretul nr. 471/1971, cu privire la asigurările de stat, ADAS-ul acordă despăgubiri pentru prejudiciile de care asigurații răspund în baza legii față de terțele persoane păgubite prin accidente de autovehicule.

Potrivit art. 35 din același decret, despăgubirile se plătesc pentru sumele pe care asiguratul este obligat să le achite cu titlu de daune și cheltuieli judiciare sau arbitrale, persoanelor păgubite.

La art. 35 se prevede că aceste despăgubiri se plătesc direct persoanelor fizice sau juridice păgubite, în măsura în care acestea nu au fost despăgubite de asigurat.

Despăgubirile se plătesc asiguratului în cazul în care acesta dovedește că a despăgubit pe cel păgubit.

În temeiul art. 45, organizațiile socialiste asigurate recuperează pentru administrația asigurărilor de stat despăgubirile plătite de aceasta, de la proprii lor conducători auto răspunzători de producerea pagubelor.

Recuperarea se face, în cazul asiguraților, potrivit legislației muncii iar în cazul militarilor sau membrilor organizațiilor cooperatiste, potrivit dispozițiilor legale speciale.

În baza art. 45 din Decretul nr. 471/1971 au fost emise Instrucțiunile Ministerului Finanțelor nr. 7/1976 pentru executarea de către organizațiile socialiste a unor sarcini ce le revin, potrivit legii, cu privire la asigurările de stat.

La pct. 31 din aceste instrucțiuni se prevede că organizațiile socialiste de la care debitorii prevăzuți la pct. 23

din instrucțiuni se transferă la alte organizații, urmăresc în continuare, cu excepția unităților Ministerului Apărării Naționale și Ministerului de Interne — pentru care se aplică dispoziții speciale — recuperarea la noul loc de muncă al debitorului, virând sumele recuperate în contul Administrației Asigurărilor de Stat, așa cum se procedează și pentru debitele al căror titulari continuă să fie angajați sau membri. (în cazul organizațiilor cooperatiste) sau stabilind cu organizația socialistă la care s-a transferat debitorul ca, aceasta să vireze direct sumele recuperate în contul bancar al unității ADAS.

Ca atare, în speță, s-a reținut că pentru îndeplinirea mandatului instituit de lege în sarcina sa, pârta trebuie să solicite unității la care s-a transferat fostul său pre-

pus, înființarea poprii, conform art. 26 din Decretul nr. 221/1960, iar în caz de refuz al terțului poprit, de a efectua reținerile pentru reclamantă, să procedeze conform art. 27 din același act normativ (să solicite menținerea poprii în limitele în care a fost înființată), sau să acționeze pe terțul poprit pentru refuzul de a efectua reținerile.

Cum, pârta nu a procedat astfel, Arbitrajul a reținut că nu și-a îndeplinit mandatul legal instituit în sarcina sa prin art. 45 din Decretul nr. 47/1971 și că datorează daunele pretinse de Administrația Asigurărilor de Stat. (Dec. P.A.S. 194/1982).

Eugenia POPA

Întrebări și răspunsuri

● **VASILE VIEZURE, București** — Atît președintele comisiei de cenzori cît și membrii acestei comisii nu au calitatea de gestionari, astfel că nu trebuie să prezinte certificatul de cazier judiciar emis de organele de miliție. Asociația de locatari precum și celelalte organizații obștești la care vă referiți, în adunările lor generale, trebuie însă să se orienteze alegînd persoanele care să corespundă în cele mai bune condiții sarcinilor ce le revin și încrederii arătate.

● **IOAN IFTIMIE, Tirgoviște** — Conform Legii nr. 57/1974 (art. 35 lit. b) maiștrii care ocupă o funcție pentru care se cer studii medii și absolvă cu diplomă sau licență cursurile serale sau fără frecvență ale învățămîntului superior se încadrează în funcția corespunzătoare studiilor absolvite, la nivelul de bază sau cu o retribuție tarifară care să le asigure o clasă în plus față de cea avută, în cazul în care retribuția tarifară pentru al doilea an de activitate este mai mică sau egală cu cea avută. În prezent, posturile de economiști din serviciile funcționale sînt blocate.

● **PAVEL PETRU, Reșița** — Muncitorii care au absolvit școala profesională precum și învățămîntul mediu se încadrează în grupa IV, din anexa nr. 1, la Legea nr. 1/1970, la fel cu cei care au absolvit cursurile de specializare postliceală. Acești muncitori, după absolvirea școlii, erau încadrați direct în categoria a 2-a, iar pentru încadrarea în categoriile următoare sînt prevăzute vechimi minime în meserie, mai mici, respectiv de 1, 3, 4, 6 și 8 ani. După cum vă este cunoscut, în prezent, nu se mai organizează școli de specializare postliceale.

● **T. MEDEȘAN, Sibiu** — Pentru ocuparea funcțiilor de economist și de revizor contabil (cu studii superioare)

Legea nr. 12/1971 prevede aceleași condiții de studii (învățămînt superior economic) și de vechime în specialitate, precum și aceleași nivele de retribuție (pentru unitățile din grupa III—VI de ramură). În consecință, fiind considerate funcții echivalente, la trecerea din funcția de economist în aceea de revizor nu se poate acorda o clasă de retribuție, nefiind vorba de o promovare în sensul art. 33 din Legea nr. 57/1974. Pentru ocuparea funcției de revizor contabil principal este necesară o vechime în specialitate de cel puțin 8 ani în funcții economice pentru care este cerută condiția studiilor superioare.

● **DUMITRU SIMION, Iași** — Din datele ce ne-ați comunicat rezultă că aveți o vechime în funcții economice de peste 10 ani, din care 9 ani în funcții economice medii. La poziția a 5-a din anexa a II-a la Legea nr. 12/1971 este prevăzută drept condiție pentru ocuparea funcției de contabil șef la unitățile de gradul II de organizare, o vechime în specialitate de cel puțin 9 ani, fără să se prevadă cerința ca această vechime să se fi realizat exclusiv în funcții economice superioare (cum este prevăzută, de pildă, pentru trecerea de la economist la economist principal).

● **TRUSTUL DE CONSTRUCȚII INDUSTRIALE, Timișoara**; **TRUSTUL I.A.S., Buzău**; **INTREPRINDEREA FORESTIERĂ DE EXPLOATARE ȘI TRANSPORT, Reghin**; **AUTOBAZA I MARFĂ, Slatina**; **COMBINATUL CHIMIC, Tîrnăveni**; **TRUSTUL DE CONSTRUCȚII-MONTAJ, Giurgiu**; **INTREPRINDEREA ELECTROCENTRALE, Zalău**; **I.U.P.C. Băicoi**; **I.J.G.C.L., Găești**; **INTREPRINDEREA DE REPARAȚII AUTO, Tecuci**; **INTREPRINDEREA DE PRODUSE CERAMICE, Zalău**; **GRUPUL DE ȘANTIERE „SIRET”, Bacău** — Comenzile dv. sînt în evidența I.S.I.A.P.

● **I.C.R.A.L., Ploiești** — Tirajul lucrării respective este epuizat. Se lucrează la ediția a doua. Nu s-a stabilit încă procedul de difuzare.

● **INTREPRINDEREA DE PODURI DIN BETON, Giurgiu** — Știți și alți abonați ai revistei noastre le-am mai comunicat că lucrarea Legislația întreprinderii de la A la Z este epuizată. O vom reedita în primul trimestru al anului viitor.

● **DAN MANEA, Iași** — Colectivul nostru redacțional vă mulțumește pentru aprecieri. Dat fiind faptul că sinteți abonat la „R.E.” vă comunicăm că tot la această rubrică vom anunța în timp util data și modul de difuzare a lucrării „Legislația întreprinderii de la A la Z”.

● **S.M.A. VULTURENI, Cluj** — La data virării sumei pentru două exemplare, lucrarea respectivă era epuizată.

● **C.M.C.I.B. — I.U.G.T.C., Brăila** — Vă rugăm — de fapt este o rugămînte adresată tuturor abonaților noștri — ca în dispozițiile de plată, mandatele poștale etc. să fie înscrisă denumirea întreprinderii — nu cu inițiale — și adresa exactă. Serviciile de specialitate din cadrul poștei nu primesc colete sau abonamente pe baza inițialelor.

● **I.T.A., Brașov** — Informațiile pe care vi le-am comunicat — primite de la I.S.I.A.P. — sînt exacte. Este posibil ca la poșta din Brașov coletul dv. să fi luat alt drum. Să așteptăm ediția a doua.

● **AGENȚIA DE TURISM, Roman** — Lucrările solicitate în prima parte a corespondenței dv. nu sînt editate de noi; celelalte, apărute cu mai mulți ani în urmă, sînt epuizate.

**INTREPRINDEREA DE ECHIPAMENT
HIDRAULIC RIMNICU VILCEA**

Str. Topolog nr. 26, cod 1000
Telex 48288. Telefon 1.75.95—1.75.98
Livrează la comandă fermă în trim.
IV și în anul 1983, următoarele produse :

- Injector ulei Qn=1,5..500 cm³/min.
6.792.800.000 Pn=4 doN/cm²
- Injector ulei Pn=4 doN/cm²
6.793.300.000 Q=1..3 cm³/min
- Supapă de siguranță Pr=2—10 doN/cm²
6.792.401.000 Q=51/min.
6.792.411.000 Pr=3—15 doN/cm²;
Q=101/min.
6.792.421.000 Pr=3—15 doN/cm²;
Q=15L/min.
- Supapă de reținere
6.792.501.000 Pmox=30 doN/cm²
6.792.511.000 P deschid = 0,5—1,5
doN/cm²
6.792.521.000 Qn=5; 10L/min.
- Rezistență de ungere
6.792.720.000 Pmox=20 doN/cm²;
Q=5 l/min.
6.792.730.000 Pmox=20 doN/cm²;
Q=101/min.
- Dozator volumic 2 corpi Pn=16doN/cm²
6.793.420.000 Q=0,2—1cm³/imp
- Dozator volumic 3 corpi Pn=16doN/cm²
6.793.430.000 Q=0,2—1 cm³/imp
- Dozator volumic 5 corpi Pn=16
doN/cm²
6.793.450.000 Q=0,2—1 cm³/imp
- Distribuitor dozator P lucru=30 bor
FP 14.22.19.0 Q=0,15 cm³ pe impuls/
post
- Distribuitor dozator P lucru 30 bor
FP 14.22.20.0 Q=0,15 cm³ pe impuls/
post
- Agregat de ungere 3 l
6.650.900.000 V=3l
- Agregat de ungere 7l
6.650.800.000 V=7l
- Electropompă de ungere
6.651.000.000 Pn=20 doN/cm²;
Q=1l/min.
6.651.600.000 Pn=20 doN/cm²;
Q=1l/min.
Pmotor=0,15 KW; 0,09 KW
- Pompe de ungere
6.791.950.000 Qn=30 cm³/imp ;
Pn=16 doN/cm²; Nmox=500 mm
6.791.951.000 idem
6.791.952.000 idem
6.791.953.000 idem
6.791.954.000 idem
6.791.956.000 idem
- Pompe de ungere
6.792.050.000 Qn=7 cm³/imp ;
Pn=16 doN/cm²;
Hmoxespirație=500 mm
6.792.051.000 idem
6.792.052.000 idem
6.792.053.000 idem
6.792.054.000 idem

- Supapă de reținere
6.792.531.000 Pr=0,5—1,5 doN/cm²
Q=101/min.
- Pompe de ungere cu piston
6.551.600.000 Nr. posturi 1-B;
Pmox=30 doN/cm² ; Q=eco0,5 cm³/
oct.
- Acumulator pneumohidraulic în
construcție sudată
V=2,5l p=160 bar
Pentru informarea dv. se află în
curs de asimilare și :
- Acumulator pneumohidraulic în
construcție sudată
V=6,3 l p=160 bar
- idem V=1l p=160 bar
- idem V=4l p=160 bar
- idem V=10l p=160 bar
- idem V=25; 50l p=160 bar
- Filtru pe aspirație 20 l/min.
63 μm — 668.220.1100
90 μm — 668.220.1200
160 μm — 668.220.1300
- Filtru pe aspirație 40 l/min.
63 μm — 668.22.02100
90 μm — 668.22.02200
160 μm — 668.22.02300
- Filtru pe aspirație 100 l/min.
63 μm — 668.23.13.200
90 μm — 668.23.13.300
160 μm — 668.23.13.400
- Filtru pe retur 60 l/min. cu semna-
lizator de imbișcire
25 μm — 668.23.13.200
40 μm — 668.23.13.300
63 μm — 668.23.13.400
- Filtru pe retur 60 l/min.
fără semnalizator de imbișcire
25 μm — 668.23.02.200
40 μm — 668.23.03.300
63 μm — 668.23.03.400
- Filtru pe retur 100 l/min. cu sem-
nalizator de imbișcire
25 μm — 668.23.14.200
40 μm — 668.23.14.300
63 μm — 668.23.14.400
- Filtru pe retur 100 l/min. fără sem-
nalizator de imbișcire
25 μm — 668.23.04.200
40 μm — 668.23.04.300
63 μm — 668.23.04.400
- Cilindri pentru mașini de rectificat
plan orizontal/vertical
CMR 40.06.000
CMR 40.07.000
CMR 40.12.000
CMR 40.19.000
- Cilindri pentru mașini de rectifi-
cat plan orizontal/vertical
CMR 50.02.000
CMR 50.04.000
CMR 50.05.000
- Cilindri pentru mașini de rectifi-
cat orizontale
CMR 65.10.00
CMR 65.15.00
- Cilindri pentru mașini de rectifi-
cat orizontale
CMR 75.10.00
CMR 75.16.00
CMR 75.20.00
CMR 75.25.00

- Pompă cu pistoane mediale
q=0,1—0,8 cm³/impuls; p=40 bar
- Presostatice fixe
p=1; 16; 25; 40; 63; 100 bar
- Dozatoare progresive
q=0,25—10 cm³/cursă p=160 bar
- Aparat de supraveghere și control
dependent de ciclul de funcționare
și timp
- Pompa multiplă
q=0,02—0,03 l/min. p=40 bar
- Pompa cu roți dințate
q=0,25 ; 0,40; 0,63 l/min. ; p=25 bar
- Electropompe de ungere
q=0,25; 0,40; 0,63 l/min.
p=25 bar
- Agregate de ungere
q=0,25; 0,40; 0,63 l/min
p=25 bar
Vrez=1; 2,5 ; 6,3 l
- Controlor de nivel vertical
l=70; 100; 160; 250; 400 mm
- Pompă manuală pentru unsoare
6.532.800.000 Pn=100 bar;
Q=8 cm³/imp
- Dozatoare cu 2 linii
q=0,5—5 cm³/impuls; p=160 bar
- Agregat cu 2 linii de ungere
q=0,16; 0,315; 0,63 l/min.
Vrez.=12,5; 25; 50 l
- Pulverizator de ungere cu ceață
PU01
- Filtre de presiune cu indicator de
colmatare cu finețea de filtrare
mai mare sau egală cu 40 um/160
bar
- Filtre de presiune cu indicator de
colmatare cu finețea de filtrare mai
mare sau egală cu 40 um/320 bar
- Filtre pe retur cu indicator de col-
matare
- Filtre pe aspirații cu indicator de
colmatare
- Lagăre hidrostatice
- Broșe hidrostatice
- Distribuitoare proporționale coman-
date direct cu un etaj DN4
- Distribuitoare proporționale coman-
date direct cu două etaje cu sertar
pilot
DN10; 13; 20
- Distribuitoare proporționale coman-
date direct cu 2 etaje și supapă
pilot DN10; 13; 20
- Drosele comandate direct
DN4; 13; 20
- Reglatoare cu 2 căi comandate di-
rect DN4; 10; 13; 20
- Reglatoare cu 3 căi comandate
direct DN4; 10; 13; 20
- Supape proporționale NI comanda-
te direct, nepilotate DN4, 10
- Supape proporționale NI comandate
direct pilotate DN 10; 20; 32
- Supape proporționale ND comanda-
te direct pilotate DN10; 20; 32
- Servovalve de presiune
- Servomotoare rotative

Pentru relații suplimentare vă puteți
adresa la serviciul Desfacere — Int.
178 sau la Atelierul de proiectare —
Int 144.